

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav jazyků a komunikace neslyšících

Bakalářská práce

Kristýna Podeszwová

**Služby pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé studenty na
vysokých školách v České republice**

Services for deaf, hard of hearing and deafened students at universities in
the Czech Republic

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především své vedoucí bakalářské práce **Mgr. Andree Hudákové, Ph.D.** za odborné vedení a podnětné rady. Dále bych chtěla poděkovat **Bc. Kateřině Peškové** za umožnění konzultací.

Také děkuji své rodině za všestrannou podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 5. 2015

.....

Kristýna Podeszwová

Abstrakt

Bakalářské práce se zaměřuje na problematiku zpřístupňování studia studentům se sluchovým postižením (neslyšícím, nedoslýchavým a ohluchlým) na vysokých školách v České republice. Jedná se o práci přehledovou; jejím cílem je zmapovat rozsah podpůrných služeb (tlumočnický servis, vizualizační servis, zapisovatelský servis a další) aktuálně poskytovaných těmto studentům na jednotlivých vysokých školách, a to v úzké souvislosti s platnou legislativou.

Klíčová slova: vysoká škola a student se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení, student se sluchovým postižením, služby pro studenty se sluchovým postižením na vysoké škole, tlumočnický servis, vizualizační servis, zapisovatelský servis, legislativní rámec pro poskytování služeb studentům se sluchovým postižením na vysokých školách v České republice

Abstrakt

The bachelor thesis focuses on the means universities in the Czech Republic use to make studies accessible to students with hearing impairment (students who are deaf, hard of hearing and deafened). The thesis is a survey. The aim is to map the current extent of services (such as interpreting, visualisation, lecture/seminar recording) that support the students in their studies at particular public universities in connection with the contemporary legislation.

***Key words:** universities and the student with special needs arising from disability, students with hearing disabilities, services for students with hearing impairment at university, interpreting service, visualisation, lecture/seminar recording, the legislative framework for providing services to students with hearing impairment at universities in the Czech Republic*

Obsah

Úvod	10
1 Nadnárodní legislativa	12
1.1 Všeobecná deklaráce lidských práv	12
1.2 Úmluva o právech osob se zdravotním postižením	12
1.3 Bruselská deklaráce o znakových jazycích	13
1.4 Evropská Charta regionálních či menšinových jazyků	13
2 Národní legislativa	14
2.1 Listina základních práv a svobod	14
2.2 Zákon o znakové řeči	14
2.3 Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob	15
2.3.1 Komunikace osob se sluchovým postižením dle zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob	15
2.4 Zákon o vysokých školách	18
3 Metodický pokyn pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení na veřejných vysokých školách	19
3.1 Studenti se specifickými potřebami	19
3.2 Studenti se sluchovým postižením	21
3.3 Podpůrné služby pro studenty se sluchovým postižením	24
3.3.1 Tlumočnický servis	26
3.3.2 Vizualizační servis	26
3.3.3 Zapisovatelský servis	27
3.3.4 Osobní asistence	28
3.3.5 Studijní asistence	29
3.3.6 Individuální studijní plán	30
3.3.7 Individuální výuka	30
3.3.8 Technické kompenzační pomůcky	30
3.3.9 Skenování a kopírování	30
3.4 Hrazení nákladů na studium studentů se specifickými potřebami na veřejných vysokých školách	31
3.4.1 Podmínky poskytování a užití prostředků	31
3.4.2 Výše finančních prostředků přidělených MŠMT v letech 2012–2015	32
3.5 Shrnutí	39

4 Veřejné vysoké školy a servisní pracoviště zprostředkovávající služby pro studenty se sluchovým postižením	40
4.1 Kategorizace vysokých škol podle právní formy.....	41
4.2 Veřejné vysoké školy	42
4.2.1 Veřejné vysoké školy, neposkytující služby studentům se specifickými potřebami.....	43
4.2.2 Centralizovaný model VVŠ, poskytující služby studentům se specifickými potřebami	43
4.2.3 Decentralizovaný model VVŠ, poskytující služby studentům se specifickými potřebami	62
4.3 Shrnutí.....	74
5 Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách.....	78
Závěr	80
Seznam literatury.....	83
Seznam grafů.....	90
Seznam obrázků.....	91
Seznam tabulek	93
Přílohy.....	98
1. Emailová korespondence s veřejnými vysokými školami, neposkytujícími služby studentům se specifickými potřebami	98
1.1 Akademie múzických umění v Praze.....	98
1.2 Akademie výtvarných umění v Praze	99
1.3 Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	99
1.4 Vysoká škola chemicko-technologická v Praze.....	101
1.5 Vysoká škola polytechnická Jihlava	101
1.6 Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze.....	102

Seznam používaných zkratk

AMU	Akademie múzických umění v Praze
AT	Artikulační tlumočení
AVU	Akademie výtvarných umění v Praze
CZTN	Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící
ČKTZJ	Česká komora tlumočnicků znakového jazyka
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
ČZJ	Český znakový jazyk
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění v Brně
JU	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
MENDELU	Mendelova univerzita v Brně
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Masarykova univerzita
OSN	Organizace spojených národů
OU	Ostravská univerzita v Ostravě
OZ	Obsahový zápis
SP	Specifické potřeby
SU	Slezská univerzita v Opavě
SVZ	Simultánní vizualizační zápis
TUL	Technická univerzita v Liberci
UHK	Univerzita Hradec Králové
UJAK	Univerzita Jana Amose Komenského
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
UK	Univerzita Karlova v Praze
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
Upa	Univerzita Pardubice
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
ÚJKN	Ústav jazyků a komunikace neslyšících
VDN	Výchovná dramatika neslyšících
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
VŠ	Vysoká škola
VVŠ	Veřejná vysoká škola
VŠB-TUO	Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava

VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
VŠPJ	Vysoká škola polytechnická Jihlava
VŠTE	Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
VŠUP	Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
VUT	Vysoké učení technické v Brně
ZČU	Západočeská univerzita v Plzni
ZČ	Znakovaná čeština
ZJ	Znakový jazyk

Úvod

Bakalářské práce se zaměřuje na problematiku zpřístupňování studia studentům se sluchovým postižením (neslyšícím, nedoslýchavým a ohluchlým) na vysokých školách v České republice.

Součástí vysokoškolského vzdělávání jsou i studenti se sluchovým postižením, kteří potřebují poskytování podpůrných služeb, které spočívají v modifikaci přijímacího řízení a studia. Cílem těchto služeb je zajistit plnohodnotnou účast v akademickém životě, rovnocenný přístup k informacím a srovnatelné podmínky studia.

Možnosti vzdělávání osob se sluchovým postižením se v minulosti odvíjely od Školského zákona z roku 1948, kterým byly zestátněny všechny školy na našem území a děti se sluchovým postižením byly rozdělovány do mateřských a základních škol dle velikosti ztráty sluchu. Školy pro sluchově postižené byly kategorizovány do tří typů: školy pro hluchoněmé, pro nedoslýchavé a pro žáky se zbytky sluchu.

Dle Hudákové (2009) v Československu před rokem 1989 existovaly jen dvě střední školy, na kterých žáci se sluchovým postižením mohli složit maturitní zkoušku. Byly to školy: Gymnázium v Praze v Ječné ulici a Střední průmyslová škola oděvní v Kremnici. Studovat na těchto školách měli možnost jen absolventi základních škol pro nedoslýchavé. V základní škole pro hluchoněmé a základní škole pro žáky se zbytky sluchu byly tzv. redukované osnovy. Jejich absolventi, vzhledem k redukci osnov, neměli na přijetí na střední školu s maturitou šanci. Ve vzdělání mohli pokračovat jen na středním odborném učilišti. Střední školou, resp. vyučením, byl pro většinu dětí se sluchovým postižením, vzdělávací proces ukončen. Vysokou školu studoval jen zlomek nedoslýchavých nebo ohluchlých žáků.

Rovnocenné podmínky, pro vzdělávání osob se sluchovým postižením, vznikly v České republice teprve po „Sametové“ revoluci po roce 1989, neboť „komunistický režim nedával prostor ničemu, co se vymykalo uniformitě ,normálu‘(...)“ (Bímová, Okrouhlíková, 2008, s. 46). Změna politického režimu s sebou přinesla i převratné změny do školství. Vyhláškou MŠMT ČR č. 399/1991 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, se zrušila kategorizace škol pro žáky se sluchovým postižením podle stupně vady.

Od této doby mohou všichni žáci se sluchovým postižením studovat střední školu s maturitou a po složení maturitní zkoušky se mohou hlásit na vysoké školy.

Vzdělání je důležitou součástí našeho života a sehrává v něm nezastupitelnou úlohu. V České republice má každý uchazeč o studium a student vysoké školy se sluchovým

postižením nárok, a podle zákona, i právo na takové studium, aby mohl získat a prokázat své dovednosti a znalosti stejně jako ostatní studenti.

Jedná se o práci přehledovou; jejím cílem je zmapování aktuální situace. Na jakých vysokých školách jsou podmínky pro studium studentů se sluchovým postižením naplňovány, jaký je rozsah poskytovaných podpůrných služeb (tlumočnický servis, vizualizační servis, zapisovatelský servis a další) těmto uchazečům a studentům na jednotlivých vysokých školách, a to v úzké souvislosti s platnou legislativou. Práce se ve velké míře opírá o metodický pokyn pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení, který poprvé v roce 2012 vydalo MŠMT a který je každým rokem aktualizován. Díky tomuto dokumentu došlo k nastavení systému (včetně financování) oblasti podpory studentů se specifickými potřebami (včetně studentů se sluchovým postižením) na vysokých školách. Práce popisuje, jak ho vysoké školy naplňují.

1 Nadnárodní legislativa

Tato kapitola pojednává o terciárním vzdělávání studentů se sluchovým postižením v souvislosti s platnou legislativou. V České republice má každý uchazeč o studium a student¹ vysoké školy² se sluchovým postižením nárok, a podle zákona i právo, na takové studium, aby mohl získat a prokázat své dovednosti a znalosti stejně jako ostatní studenti. Aby nebyl znevýhodňován a dostalo se mu plnohodnotného vzdělání (pro zprostředkování rovnoprávného zapojení studentů se sluchovým postižením do vysokoškolského vzdělávání potřebují upravit podmínky – poskytování podpůrných služeb, viz 3.3 Podpůrné služby pro studenty se sluchovým postižením). Legislativní dokumenty vytvářejí základní předpoklad pro zrovnoprávnění vysokoškolského studia. Tímto způsobem jsou respektovány lidská práva a svobody, které jsou zakotveny v mnoha dokumentech.

1.1 Všeobecná deklarace lidských práv

Z nejdůležitějších a základních nadnárodních dokumentů o lidských právech jsou to nejčastěji dokumenty Organizace spojených národů (OSN) např. Všeobecná deklarace lidských práv uvádí, že *„Každý má právo na vzdělání. Vzdělání nechť je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné. Technické a odborné vzdělání budiž všeobecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopností“* (Všeobecná deklarace lidských práv, článek 26, odstavec 1).

1.2 Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

OSN později vydala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením. Úmluva byla přijata dne 13. prosince 2006 v New Yorku. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 28. října 2009. V Úmluvě se uvádí:

„1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na vzdělání. S cílem realizovat toto právo bez diskriminace a na základě rovných příležitostí, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí začleňující vzdělávací systém na všech úrovních.

2. Při uskutečňování tohoto práva státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí aby:

a) byla jim poskytována přiměřená úprava podle individuálních potřeb;

¹ „Uchazeč se stává studentem dnem zápisu do studia“ (Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách).

² „Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti“ (Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách).

b) osobám se zdravotním postižením byla v rámci všeobecné vzdělávací soustavy poskytována nezbytná podpora umožňující jejich účinné vzdělávání;

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy (...)

a) umožní studium znakového jazyka a podporu jazykové identity společenství neslyšících;
b) zajistí, aby nevidomým, neslyšícím a hluchoslepým osobám, a zejména dětem, bylo poskytováno vzdělávání v jazycích a způsobech a prostředcích komunikace, které jsou pro dotyčnou osobu nejvhodnější, a v prostředích, která maximalizují vzdělávací pokroky a sociální rozvoj“ (Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, článek 24 vzdělávání).

1.3 Bruselská deklarace o znakových jazycích

Dalším z důležitých dokumentů, který se dotýká přímo znakového jazyka (jedním z komunikačních prostředků osob se sluchovým postižením) je Bruselská deklarace z roku 2010 o znakových jazycích v Evropské unii.

Evropská unie neslyšících³ pořádala 19. listopadu 2010 v Evropském parlamentu první konferenci o právních předpisech o znakovém jazyce (ZJ). Konference byla uzavřena podpisem Bruselské deklarace, což je dokument významný pro dosažení dalšího pokroku v uznávání znakového jazyka v Evropě. Zde se uvádí, že *„Každý uživatel znakového jazyka musí mít právo používat svůj rodný znakový jazyka bez omezení a diskriminace. Komunikace v rodném jazyce a jeho používání je základní lidské právo. Uživatelé znakového jazyka musí mít rovný přístup k veřejnému životu, vzdělávání a zaměstnání. (...) Jedním způsobem, jak pomoci uživatelům znakového jazyka získat plný přístup, jsou tlumočníci znakového jazyka (osobně nebo prostřednictvím moderních informačních řešení na míru)“* (Bruselská deklarace o znakových jazycích).

1.4 Evropská Charta regionálních či menšinových jazyků

Se znakovými jazyky, jakožto menšinovými jazyky, také souvisí Evropská Charta regionálních či menšinových jazyků, kde se uvádí: *„Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány (...) zpřístupní univerzitní nebo jiné vysokoškolské vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích; nebo i zpřístupní studium těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia; nebo ii nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit body i a ii, budou*

³ European Union of the Deaf - Evropská unie neslyšících, je organizace, která sdružuje každou příslušnou národní asociaci neslyšících z členských států Evropské unie. Jedná se o neziskovou organizaci založenou v roce 1985, která se zabývá neslyšícími a jejich právy (European Union of the Deaf).

podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia“ (Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, článek 8, vzdělávání).

2 Národní legislativa

Právo na rovnocenné studium studentů se sluchovým postižením je doloženo i legislativou na národní úrovni. Do legislativy vytvářející základní předpoklad pro zrovnoprávnění vysokoškolského studia na státní úrovni pro studenty se sluchovým postižením jsou řazeny významné dokumenty, které jsou uvedeny níže.

2.1 Listina základních práv a svobod

Důležitý dokument tvoří bezesporu Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Samotný text Listiny se nachází v usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. V Listině stojí, že *„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné“* (hlava první, článek 1), *„každý má právo na vzdělání“* (článek 33, odstavec 1, hlava čtvrtá) (Listina základních práv a svobod).

2.2 Zákon o znakové řeči

Důležitým a zásadním krokem pro osoby se sluchovým u nás bylo uznání znakového jazyka jako svébytného jazyka a plnohodnotného komunikačního systému. Uznání přišlo s návrhem českého zákona o znakové řeči. Zákon byl dne 11. června 1998 schválen a dne 24. června 1998 podepsal návrh zákona prezident republiky Václav Havel. Zákon ze dne 11. června 1998 č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů mj. lidem se sluchovým postižením garantoval právo na *„vzdělávání s využitím znakové řeči“* (Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů).

Problematické bylo zavedení pojmu *„znaková řeč“*⁴. V zákoně bylo zahrnuto a definováno oboje: český znakový jazyk a znakovaná čeština. Jedná se tedy podle zákona o nadřazený pojem těchto dvou komunikačních systémů.

⁴ Bímová a Okrouhlíková (2008) uvádějí, že jazykověda dnes přísně rozlišuje **jazyk**, jako systém jednotek a pravidel jejich spojování, který je sdílen všemi členy nějakého polečenství. Naproti tomu **řeč** je aktuální použití této kompetence, realizace tohoto systému v konkrétních pomluvách. Každý řečový akt se děje v určitém jazyce, který se jeho uživatel musel naučit. Proto je používání termínu znaková řeč nekorektní.

2.3 Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob

Později byl zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči v roce 2008 novelizován. Jedná se tedy o Zákon č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Tento zákon říká, že *„neslyšící osoby mají právo svobodně si zvolit z komunikačních systémů uvedených v tomto zákoně ten, který odpovídá jejich potřebám. Jejich volba musí být v maximální možné míře respektována tak, aby měly možnost rovnoprávného a účinného zapojení do všech oblastí života společnosti i při uplatňování jejich zákonných práv“*. V zákoně je zmíněno i vzdělávání, a to v hlavě 7: *„neslyšící a hluchoslepé osoby mají právo na používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, vzdělávání s využitím komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, výuku komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, kterou upravuje jiný právní předpis“*. Hlava 8, odstavec 3 říká, že *„Neslyšícím a hluchoslepým žákům středních škol a neslyšícím a hluchoslepým studentům vyšších odborných škol a vysokých škol, kterým byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty nebo hluchoslepoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), jsou tlumočnické služby poskytovány bezplatně za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem“* (zákon č. 384/2008 Sb., Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob).

V zákoně z roku 1998 byly uvedeny pouze 2 komunikační systémy. Novela z roku 2008 uvádí 11 komunikačních systémů: ZJ, prstová abeceda, vizualizace apod. Osoby se sluchovým postižením mají dle zákona, o komunikačních systémech, právo svobodně si zvolit z komunikačních systémů uvedených v zákoně.

2.3.1 Komunikace osob se sluchovým postižením dle zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob

Komunikace osob se sluchovým postižením je definována zákonem č. 384/2008/Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob (viz výše). Tento zákon vymezuje český znakový jazyk, znakovanou češtinu, prstovou abecedu, vizualizaci mluvené češtiny a písemný záznam mluvené řeči. Pro objasnění pojmů jsou zde uvedeny definice, které jsou citovány přímo ze zákona a případně doplněny i z jiných zdrojů:

Český znakový jazyk

„Přirozený jazyk, plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. Český znakový jazyk má základní atributy jazyka, tj. znakovost,

systemovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr a je ustálen po stránce lexikální i gramatické“ (zákon č. 384/2008 Sb., Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob).

Macurová (2001) definuje znakové jazyky jako jazyky nevocální (neopírají se o zvuk) a od mluvených jazyků se tak liší způsobem své existence: jsou to jazyky vnímané zrakem (ne sluchem), jsou to jazyky založené na tvarech, pozicích a pohybu (ne na zvuku). Jinak: znakové jazyky jsou jazyky vizuálněmotorické. Názor, že znakový jazyk má status přirozeného jazyka, se objevil až na začátku 60. let 20. století, kdy americký jazykovědec W. Stokoe prokázal na materiálu amerického znakového jazyka, že znakový jazyk má definiční rysy spojované s lidskými jazyky vůbec.

Znakovaná čeština

„Znakovaná čeština využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky, převzaté z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk“ (zákon č. 384/2008 Sb., Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob).

Hudáková (2005) definuje znakovanou češtinu jako umělý systém na rozdíl od znakového jazyka. Tento systém užívá jednotlivých znaků ze znakového jazyka, ale přidržuje se gramatiky českého jazyka. To znamená, že kopíruje slovosled českých vět, využívá souboru znaků přejatých z českého znakového jazyka, využívá nově vytvořených znaků, sloužících k reprezentaci gramatických slov, jimiž se v české větě vyjadřují vztahy mezi jednotlivými slovy ve větě, nebo mezi částmi věty (např. předložky nebo spojky). Cílem je vizualizovat většinový mluvený jazyk.

Prstová abeceda

„Prstová abeceda využívá formalizovaných a ustálených postavení prstů a dlaně jedné ruky nebo prstů a dlaní obou rukou k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy. Prstová abeceda je využívána zejména k odhláskování cizích slov, odborných termínů, případně dalších pojmů. Prstová abeceda v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob“ (zákon č. 384/2008 Sb., Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob).

Písemný záznam mluvené řeči

„Písemný záznam mluvené řeči je převod mluvené řeči do písemné podoby v reálném čase. Pro potřeby hluchoslepých se písemný záznam provádí zvětšeným písmem nebo Braillovým písmem“ (zákon č. 384/2008 Sb., Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob).

Vizualizace mluvené češtiny

„Zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu osobami, které ovládají český jazyk a odezírání preferují jako prostředek své komunikace“ (zákon č. 384/2008 Sb., Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob).

Ve většině případů, v souvislosti s vnímáním mluvené řeči osob se sluchovým postižením, se místo termínu vizualizace mluvené češtiny můžeme setkat s termínem **odezírání**.

Lechta (2010) definuje odezírání řeči jako schopnost porozumět mluvené řeči prostřednictvím zrakového vnímání pohybů viditelných artikulačních orgánů, rtů, mimiky tváře. Tato schopnost se zpřesňuje psychickou činností (v případě, že osoba neodezře souvislou větu, může si konkrétní slovo doplnit např. ze své paměti). Odezírání má tedy svou psychickou a technickou složku, které probíhají simultánně. Jde o analýzu řečových pohybů na jednotlivé hlásky a zároveň o syntézu do smysluplných celků, které dávají přijímané informaci význam.

Odezírání je nejčastější forma komunikace, kterou osoby se sluchovým postižením s většinovou společností slyšících používají. Neznamená to, že by se osoby se sluchovým postižením rodily se schopností odezírat a to ještě bez problémů.

Strnadová (2001) uvádí, že odezírání není věc jednoduchá. Každý se učí odezírat sám (podobně, jako se dítě učí chodit chozením a číst čtením). Můžeme mu pouze poskytnout nějaké rady a typy jak postupovat a vytvořit vhodné podmínky k tréninku. Trénink odezírání není jednorázová záležitost. Probíhá v praxi po celý život. I když hovoříme stejným jazykem, každý z nás mluví jinak. Řeč každého z nás nejen jinak zní, ale také jinak „vypadá“. Každý má jiný „ústopis“.

Vedle schopnosti odezírat jsou velmi důležité podmínky pro odezírání. Tyto podmínky Strnadová dělí zhruba na tři části:

- Prostředí, které ovlivňuje kvalitu odezírání. Úspěšnost odezírání závisí mimo jiné také na osvětlení, prostorovém uspořádání, vzdálenostech a jiných vnějších okolnostech.

- **Podmínky na straně mluvící osoby.** Každý člověk mluví jinak, takže musíme odezírání každého člověka trénovat zvlášť. Některým lidem je možno porozumět brzy, zatímco mluvu některých lidí není možné odezírat vůbec.

- **Podmínky na straně odezírající osoby.** Mezi lidmi jsou velké rozdíly. Každý člověk jinak odezírá, má svou individuální slovní a pojmovou zásobu, životní zkušenosti a znalosti příslušného jazyka. Ale i tentýž člověk může v průběhu dne odezírat s různým úspěchem.

U téhož člověka se vnitřní podmínky v každém okamžiku mění a to je znát i na výsledku odezírání.

2.4 Zákon o vysokých školách

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách stanoví, že veřejné vysoké školy mají podle tohoto zákona povinnost „*činit všechna dostupná opatření pro vyrovnávání příležitostí studovat na vysoké škole*“. V tomto zákoně je uveden dodatek č. 2 „Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy“, který v příloze č. 3 specifikuje „Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami“. Tento dodatek (příloha č. 3) upravuje pravidla pro poskytování prostředků příspěvku ze státního rozpočtu na vzdělávací a další činnost veřejným vysokým školám za účelem podpory financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami

Tím je zajištěn každému občanu v České republice rovný přístup ke vzdělání bez jakékoliv diskriminace a zároveň zohledňování specifických potřeb jedince.

3 Metodický pokyn pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení na veřejných vysokých školách

V roce 2012 došlo k zásadním změnám ve financování služeb poskytovaných studentům se specifickými potřebami v průběhu jejich studia na VVŠ. MŠMT vydalo Metodický pokyn pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení na veřejných vysokých školách (platný od 1. 1. 2012), který je každým rokem aktualizován. Pravidla, která platí pro každý následující rok, jsou obdobná. Díky tomuto dokumentu **došlo k nastavení systému (včetně financování) oblasti podpory studentů se specifickými potřebami.**

Veřejné vysoké školy mají díky tomuto dokumentu právo žádat MŠMT o **příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami.** Výše příspěvku se odvíjí od typu postižení studenta (klasifikace: A1, A2, B1, B2, C1, C2, D, E a F) a studovaného oboru.

3.1 Studenti se specifickými potřebami

V této kapitole je namístě si vysvětlit a objasnit termín specifické potřeby⁵ v souvislosti s uchazeči a studenty vysoké školy.

Rytychová a Rakušanová rozumí **uchazečem o studium či studentem se specifickými potřebami** takového uchazeče či studenta, který vzhledem ke svému vrozenému nebo získanému zdravotnímu postižení⁶ či znevýhodnění⁷ vyžaduje modifikaci přijímacího řízení, studijních podmínek, odstranění fyzických překážek, popř. jiné zvláštní úpravy na VŠ za účelem úspěšného průběhu studia (Rytychová, Rakušanová, 2009).

Termínem specifické potřeby se tedy rozumí, že student potřebuje uzpůsobit studijní prostředí svému postižení či handicapu, prostřednictvím různých podpůrných služeb relevantních vzhledem ke studiu. Tyto služby sníží jejich handicap a umožní plnohodnotné

⁵ Kromě termínu „specifické potřeby“ se někdy můžeme setkat i s termínem „speciální potřeby“. Oba tyto termíny se používají jako synonyma. Názory, který termín používat, se liší. Růžičková a Skákalová (2014, s. 8) uvádějí, že „*termín specifické potřeby se používá převážně ve spojitosti s terciálním vzděláváním. Naproti tomu na úrovni základního, středního, vyššího odborného a jiného vzdělávání je používán pojem speciální vzdělávací potřeby*“. Také se můžeme setkat i s termíny: „specifické/speciální vzdělávací potřeby“, „specifické nároky“ aj. V této práci je používán termín „**specifické potřeby**“, jelikož je takto uveden v metodickém pokynu (ze kterého tato práci vychází).

⁶ „*Postižení znamená omezení nebo ztrátu schopnosti vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální*“ (Slowík, 2007, s. 27).

⁷ „*Znevýhodnění (handicap) se projevuje jako omezení vyplývající pro jedince z jeho vady nebo postižení, které ztěžuje nebo znemožňuje, aby naplnil roli, která je pro něj (s přihlédnutím k jeho věku, pohlaví a sociálním či kulturním činitelům) normální*“ (Slowík, 2007, s. 27). Záleží na společnosti, na míře její pomoci a na tom, jak se postaví k postiženému jedinci. To právě určuje jeho handicap.

vzdělávání. Neznamená to, že by studenti měli úlevy, ale upraví a vytvoří se jim stejné podmínky ke studiu.

Podle metodického pokynu z roku 2015 v praxi rozeznáváme tyto skupiny studentů se specifickými potřebami:

A. Student se zrakovým postižením

A1. lehce zrakově postižený / uživatel zraku

A2. těžce zrakově postižený / uživatel hmatu/hlasu

B. Student se sluchovým postižením

B1. nedoslýchavý / uživatel verbálního jazyka⁸

B2. neslyšící / uživatel znakového jazyka

C. Student s pohybovým postižením

C1. s postižením dolních končetin (paraplegie)

C2. s postižením horních končetin (jemné motoriky)

D. Student se specifickou poruchou učení

E. Student s poruchou autistického spektra

F. Student s jinou psychickou poruchou (včetně neautistických neurovývojových poruch)

nebo s chronickým somatickým onemocněním (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Takto vypadá kategorizace studentů se specifickými potřebami podle metodického pokynu z roku 2015, ale tato kategorizace se v průběhu doby (od roku 2012 do roku 2015) v metodickém pokynu měnila.⁹

Klasifikace postižení vychází výhradně z aspektů relevantních pro studium na vysoké škole a zohledňuje jejich finanční dopad. Medicínské hledisko (v případě studentů se sluchovým postižením jde např. o to, jak velkou mají sluchovou ztrátu) je při klasifikaci bráno jako vstupní informace kvůli základní objektivitě vznášených nároků, nikoli jako rozhodující

⁸ Termín uživatel verbálního jazyka je nevhodně zvolen. Termín verbální znamená slovní, slovy vyjádřený. Může to být jak mluvený, tak i znakový jazyk. Neverbální komunikace „je obvykle používána k vyjadřování emocí a jiných subjektivních postojů mluvčího, ale jejím prostřednictvím nelze vyjadřovat stejné množství a kvalitu informací“ (Servusová (2008, s. 16). Proto by bylo vhodnější použití termínu: **uživatel mluveného jazyka**.

⁹ V roce **2012** rozdělení do kategorií vypadalo následovně: Skupiny A–D byly stejné jako v roce 2015 a pod skupinu E byli řazeni studenti s psychickou poruchou nebo s chronickým somatickým onemocněním. V roce 2012 zde chybí skupina osob s poruchou autistického spektra. V následujícím roce **2013 (stejně v roce 2014)** kategorizace skupin A–D je stejná jako v roce 2015 a osoby s poruchou autistického spektra jsou řazeny pod skupinu E ke studentům s psychickou poruchou a narušenou komunikační schopností. V roce **2015** jsou studenti s poruchou autistického spektra řazeni do samotné skupiny E a do skupiny F mezi studenty s psychickou poruchou přibyli studenti s neautistickými neurovývojovými poruchami.

aspekt pro zařazení do některé z navrhovaných subkategorií. Ty vycházejí důsledně z funkčního principu klasifikace, i když jim jsou přiřazeny termíny, které mohou lékařskou diagnózu implikovat. **Funkčním principem** klasifikace se rozumí přístup, při němž není rozhodující samotná lékařská diagnóza, ale její praktický dopad na pracovní a komunikační postupy, které je nutné volit během studia či výzkumu na vysoké škole. Výsledek je stanoven na základě vyšetření komunikačních možností studenta (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

3.2 Studenti se sluchovým postižením

Do skupiny studentů se specifickými potřebami jsou zařazeni mj. i studenti se sluchovým postižením, kterým se tato práce věnuje především.

V oblasti terminologie „osob se sluchovým postižením“, se setkáváme s různým označením: osoby s vadou sluchu, se sluchovým postižením, neslyšící (někdy také se zastaralým termínem hluchoněmý¹⁰) atd. Vedle sebe také existují termíny neslyšící¹¹ a Neslyšící.¹²

V práci je **používán termín: osoby/studenti se sluchovým postižením**, který je termínem zastřešujícím a pod který se zahrnují osoby prelingválně neslyšící (neslyšící), postlingválně neslyšící (ohluchlí) a nedoslýchaví (jejich rozdíly jsou vysvětleny níže). Kde bude potřeba uvést přesně, o kterou skupinu lidí se sluchovým postižením jde, je zvolen přímo termín prelingválně neslyšící (neslyšící), postlingválně neslyšící (ohluchlí) a nedoslýchaví.

Skupina studentů se sluchovým postižením je velice heterogenní skupina. Horáková (2012) ve své publikaci píše, že tato skupina osob je diferencována především podle stupně

¹⁰ „V minulosti se lidem s vadami sluchu, především těm s těžkou sluchovou vadou, říkalo hluchoněmí. Vycházelo se z toho, že lidé neslyšící se zkrátka nenaučí mluvit, takže jsou němí. To je ale hluboký omyl. To, že člověk neslyší, ještě neznamená, že nedokáže ‚vyloudit‘ žádný zvuk, křičet nebo se hlasitě smát. (...) Jejich schopnost nabýt mluvené řeči je jen kvůli jejich vadě sluchu snížena“ (Hudáková, 2005, s. 12).

¹¹ Termín neslyšící (s malým n) je vyhrazen pro skupinu lidí, kteří jsou posuzováni podle stavu sluchu, mají nějakou vadu sluchu a neřadí se mezi Neslyšící, jakožto jazykové a kulturní menšiny. Více se ztotožňují s většinovou slyšící společností. Tato skupina je tedy (na rozdíl od skupiny Neslyšící) vymezena pouze na základě medicínských kritérií (Bimová, Okrouhlíková, 2008).

¹² Neslyšící (s velkým N): „Sluchově postižení uživatelé znakového jazyka chtějí být označováni za Neslyšící (s velkým písmenem), protože se považují za jazykovou a kulturní menšinu. Jazykovou a kulturní menšinu z nich dělá existence znakového jazyka, podobné osudy a problémy (...). Neslyšící jsou navíc jednou z nejsoudržnějších menšin vůbec, protože ji stmeluje velmi snadná vzájemná komunikace a naopak velmi nesnadná komunikace a tisíce každodenních nedorozumění s vnějším světem. (...) Ve společenstvích Neslyšících platí vlastní hodnotová měřítka a společné zvyklosti“ (Hrubý, 1999, s. 38–39).

a typu sluchového postižení. Termín „sluchové postižení“ zahrnuje základní kategorie osob, a to: prelingválně neslyšící, postlingválně neslyšící (ohluchlí) a nedoslýchaví. Každá z těchto kategorií představuje různorodou kvalitu, její konkrétní strukturu limitují další faktory – nejčastěji kvalita a kvantita sluchového postižení, věk, kdy k postižení došlo aj.

Aby bylo možné určit konkrétní specifické potřeby studentů se sluchovým postižením, je nutné si uvědomit, že termín „studenti se sluchovým postižením“ je velmi obecný a nedává nám jasnou představu. Po zjištění typu, stupně, kdy ke ztrátě sluchu došlo, aj., na základě funkčních dopadů, můžeme určit konkrétní neboli specifické potřeby.

Studenty se sluchovým postižením můžeme rozdělit do dvou skupin, které jsou relevantní pro studium na vysoké škole, a to podle preferovaného komunikačního prostředku, z něhož vyplývají požadavky na předpokládané služby, které studenti potřebují a vyžadují na vysokých školách.

Podle metodického pokynu jsou studenti se sluchovým postižením rozděleni do dvou skupin (B1 a B2):

B1. nedoslýchavý / uživatel verbálního jazyka

„Osoba, která informace spontánně přijímá i podává prostřednictvím verbálního jazyka (ať už formou psanou nebo mluvenou), a v českém prostředí primárně používá český jazyk. Jsou zde tedy zahrnuti i ti, kdo jsou z hlediska striktně medicínského neslyšící (např. později ohluchlí), nicméně se cítí být primárně mluvčími verbálního, nikoli znakového jazyka“ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Do této kategorie B1 jsou zahrnuty osoby: **postlingválně neslyšící (ohluchlí) a nedoslýchaví**. Hlavním komunikačním prostředkem bývá **mluvený jazyk**.

Postlingválně neslyšící (ohluchlí)

Do této skupiny řadíme jedince, jejichž sluchová vada vznikla až po plném osvojení mluveného jazyka. Jsou to lidé, kteří nemají žádné využitelné zbytku sluchu, nejsou schopni rozumět mluvené řeči a liší se tím, v jakém období ke ztrátě sluchu došlo.

„Pokud člověk ohluchl až poté, kdy si osvojil mluvenou řeč a strukturu příslušného mluveného jazyka (u nás češtiny), i kdyby to bylo např. ve čtyřech či v pěti letech, je pro něj přirozené používat tento jazyk – v mluvené i psané formě – a jeho znalost si udržet. (...) Lidé, kteří ohluchli později v průběhu svého života, se se ztrátou sluchu většinou nemohou dlouho

vyrovnat. *Velmi zjednodušeně se dá říct, že čím je člověk starší, tím je pro něj ztráta citelnější. Jeho svět byl svět organizovaný podle zvuků a o ty teď přišel. Mnohdy je pro tyto lidi těžké naučit se orientovat v tichu, naučit se odezírat či zvládnout znakový jazyk*“ (Hudáková, 2005, s. 12).

Je pochopitelné, že člověk, který přišel o sluch po plném osvojení mluveného jazyka, bude tento jazyk i nadále používat. Tito lidé většinou preferují mluvení a odezírání nebo čtení a psaní.

Nedoslýchaví

Tito jedinci mohou být jak prelingválně nedoslýchaví, tak i postlingválně nedoslýchaví. Nedoslýchavost se stupňuje z lehké až po těžkou nedoslýchavost.

„Nedoslýchavý člověk je každý člověk, který má nějaké zhoršení sluchu oproti běžné populaci. Vždy se dá ale říct, že má nějaké – pro vnímání mluvené řeči – využitelné zbytky sluchu. (...) Podstatné však je, že nedoslýchavost lze - do větší či menší míry – kompenzovat technickými pomůckami“ (Hudáková, 2005, s. 12).

Hudáková (2005) dále konstatuje, že nedoslýchaví lidé jsou většinou schopni komunikovat mluvenou řečí, kterou si většinou zvolí jako svůj hlavní komunikační prostředek se slyšícím okolím.

B2. neslyšící / uživatel znakového jazyka

„Osoba, která informace spontánně přijímá i podává prostřednictvím znakového jazyka, v českém prostředí primárně používá český znakový jazyk, příp. jinou formu neverbální komunikace, byť založenou na českém jazyce“ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Do této kategorie B2 jsou zahrnuty osoby: **prelingválně neslyšící (neslyšící)** – hlavním komunikačním prostředkem bývá ve velké většině **znakový jazyk**, který je jejich mateřským jazykem¹³. Psaný český jazyk je jejich cizí jazyk (druhý jazyk), kterému se musí neustále učit.

¹³ „Jazyk příslušníků určitého etnického společenství, který si osvojují děti hlavně verbální komunikací s rodiči, vrstevníky aj. Je základním prostředkem akulturace a socializace lidí“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 118). Mateřský jazyk je ten, který se člověk naučil jako první a má v něm největší kompetence. „Mateřštinu se učíme tím, že posloucháme druhé, v našem mozku se ukládá až po sledu nesčetných zkušeností. Vjemy nabyté poslechem druhých modifikují naše jazykové návyky“ (Ferdinand de Saussure, 1996, s. 51).

Prelingválně neslyšící (neslyšící)

Do této skupiny řadíme jedince, jejichž sluchová vada vznikla před osvojením mluveného jazyka, kteří nemají žádné využitelné zbytky sluchu a nejsou schopni rozumět mluvené řeči.

„Tzv. prelingválně neslyšící děti berou svět ticha a vizuálních podnětů jako něco úplně přirozeného“ (Hudáková, 2005, s. 12–13). „Skutečnost, že si vysloužili speciální pojmenování – neslyšící, je jen důsledkem toho, že na rozdíl od většiny lidí z různých důvodů nemohou sluchem vnímat takové zvuky, které rozlišují význam. Je logické, že na mluvený jazyk nemohou reagovat a z prosté lidské potřeby dorozumět se si vytvořili jazyk jiný. Jazyk, který je k jejich sluchovému handicapu vstřícný, neboť je vnímán zrakem a produkován pomocí rukou, hlavy a horní poloviny těla, jazyk znakový“ (Kuchařová, 2005, s. 7).

Osoby se sluchovým postižením		
Doba vzniku vady sluchu / velikost ztráty sluchu	Hluchota	Nedoslýchavost
Před osvojením MJ (prelingválně)	(prelingválně) neslyšící lidé	(prelingválně) nedoslýchaví lidé
Po osvojení MJ (postlingválně)	(postlingválně) neslyšící/ohluchlí lidé	(postlingválně) nedoslýchaví lidé

Tabulka č. 1: Osoby se sluchovým postižením (Hudáková, 2005)

3.3 Podpůrné služby pro studenty se sluchovým postižením

Každý zdravotně znevýhodněný student či uchazeč má individuální neboli specifické potřeby úměrné svému handicapu a podle těchto potřeb by mu měly být poskytovány podpůrné služby.

Vitásková (2003) uvádí, že edukační proces na terciárním stupni vzdělávání představuje jeden z nejsložitějších procesů, které lze v pedagogické praxi realizovat. Vysoká náročnost na kvalitu výuky se odráží ve stupni nároků kladených univerzitními pedagogy na učební výkony studentů. Výuka je zde jiná než na předchozím vzdělání. Důraz je zde kladen na samostatnost studenta atd. Jednou z povinností je zabezpečení a zprostředkování rovnoprávného zapojení studentů se specifickými potřebami (zdravotním postižením a jiným znevýhodněním) do vysokoškolského vzdělávání.

Dále uvádí, že stupeň a kvalita vzdělání dosaženého na tomto finálním stupni jsou pro absolventy se zdravotním postižením, stejně jako pro absolventy bez postižení, klíčové z hlediska vyšší možnosti jejich pracovního uplatnění.

To potvrzují i Růžičková a Skákalová (2014), které uvádějí, že pro jedince se sluchovým postižením je tak studium vhodnou příležitostí k rozvoji kompetencí pro začlenění do života ve většinové společnosti i k dosažení lepších šancí pro budoucí pracovní i společenské uplatnění. Tím se stává i velmi vhodným prostředím pro integraci¹⁴ a inkluzi¹⁵. Integrované vysokoškolské vzdělávání je však podmíněno existencí mechanismu podpůrných opatření, která studentům se SP umožní plnit požadavky spojené se studiem.

Níže uvádím výčet poskytovaných služeb, které jsou relevantní vzhledem k sluchovému handicapu a ke studiu osob se sluchovým postižením na vysoké škole.

Předpokládané preference služeb neslyšících (B2) a ohluchlých/nedoslyšavých (B1) studentů během studia na vysoké škole			
		1. neslyšící (B2)	2. ohluchlý/nedoslyšavý (B1)
A)	Tlumočnický servis - tlumočení ZJ	✓	
B)	Vizualizační servis - ZČ		✓
C)	Vizualizační servis - AT		✓
D)	Zapisovatelský servis - OZ	✓	✓
E)	Zapisovatelský servis - SVZ		✓
F)	Osobní asistence	✓	
G)	Studijní asistence	✓	✓
H)	Individuální studijní plán	✓	✓
CH)	Individuální výuka	✓	✓
I)	Technické kompenzační pomůcky		✓
J)	Skenování/kopírování	✓	✓

Tabulka č. 2: Předpokládané preference služeb neslyšících (B2) a ohluchlých/nedoslyšavých (B1) studentů během studia na vysoké škole¹⁶ (vytvořila autorka)

¹⁴ „Přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol. Cílem je poskytnout i žákům s těžkými a trvalými postiženími společnou zkušenost s jejich zdravými vrstevníky a přitom respektovat jejich specifické potřeby. V zahraničí je velmi rozšířeno. Má různé stupně: od oddělených tříd na běžné škole až po individuální zařazení žáka do libovolné školní třídy“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2001, s. 87). Student se může vzdělávat s ostatními, tak že se přizpůsobí všem ostatním členům společnosti a žije stejným způsobem jako většina.

¹⁵ „Hnutí usilující o vytváření podmínek pro integrované vzdělávání žáků i těžce postižených (např. s těžkou mentální retardací, s kombinovanými poruchami). Klade velký důraz na proměnu atmosféry a práce celé třídy (školy) tak, aby byly respektovány individuální potřeby každého, nejen postiženého žáka“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2001, s. 85). Každý má své specifické potřeby, které jsou naplňovány, a zároveň je platným členem společnosti nebo skupiny. Jedná se zde o přijetí z obou stran. Všichni patří k sobě.

¹⁶ Samozřejmě toto dělení neplatí na 100 %. Nelze jednoznačně říci, že student s daným typem a stupněm sluchového postižení využije vždy tlumočení nebo student nedoslyšavý využije vždy přepisovatele. Můžeme se setkat například s nedoslyšavým/ohluchlým studentem, který bude preferovat znakový jazyk nebo naopak, neslyšící student bude chtít přepis. Stejně tak, je důležitá proměnlivost během studia. Vždy bychom měli respektovat konkrétní individuální potřeby jedince.

3.3.1 Tlumočnický servis

Pod tlumočnický servis je v metodickém pokynu řazeno **tlumočení znakového jazyka**. Tlumočení znakového jazyka je „*Intervence zprostředkující komunikaci mezi uživateli znakového jazyka a slyšícími uživateli mluveného jazyka prostřednictvím tlumočnicka znakového jazyka*“ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015). Každý student má nárok na plnohodnotnou komunikaci prostřednictvím tlumočení mezi znakovým jazykem a mluveným jazykem (viz kapitola 2.2 – Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob). Je nezbytnou podmínkou pro zapojení, hlavně prelingválně neslyšících studentů do studia na VŠ a rovného přístupu k informacím.

Čeňková (2008) chápe tlumočení jako zvláštní druh zprostředkované mezijazykové a mezikulturní komunikace, jako způsob dorozumívání mezi lidmi hovořícími různými jazyky. Komunikace neprobíhá přímo, příjemce a adresát sdělení nejsou jedna a tatáž osoba, ale probíhá přes prostředníka, kterým je tlumočnick. Příjemce originálu je tedy tlumočnick. Adresáty jsou osoby, ke kterým se sdělení přes tlumočnicka dostane. Tlumočnick musí předat záměr řečnicka, zachovat smysl sdělení a dosáhnout stejného efektu (cíle komunikace).

3.3.2 Vizualizační servis

V metodickém pokynu je pod termín vizualizační servis řazena znakovaná čeština a artikulační tlumočení.

Znakovaná čeština (ZČ) je „*zvláštní způsob vizualizace mluveného projevu; jedná se o umělý jazykový systém využívající gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována; spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka*“¹⁷ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015). Více o znakované češtině viz výše kapitola 5. Komunikace osob se sluchovým postižením.

¹⁷ V metodickém pokynu, znění 2015 - článku 3 Souhrn standardizovaných servisních opatření poskytovaných vysokou školou pro jednotlivé typy postižení, je v tabulce uvedeno, že znakovaná čeština je komunikační systém vycházející z českého jazyka (spolu s artikulačním tlumočením), při nichž k tlumočení nedochází. Ale je to zařazeno v tabulce pouze do skupiny B2 – neslyšící.

Artikulační tlumočení¹⁸ (AT) je „způsob vizualizace mluveného slova: zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu“ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Jedná se zde o tlumočníka, který jim zviditelní a zpřístupní mluvenou řeč v požadovaných podmínkách, aby mohli odezřít obsah sdělení z jeho rtů. Tento člověk jim vizualizuje mluvenou řeč.

3.3.3 Zapisovatelský servis

V metodickém pokynu je pod termín zapisovatelský servis řazen obsahový zápis (někdy se můžeme setkat pouze s termínem zápis pro tento druh služby) a simultánní vizualizační zápis (někdy se můžeme setkat pouze s termínem přepis).

Obsahový zápis (OZ): „Jedná se o typ zápisu, při němž je registrován věcný obsah sdělení, nikoli jeho forma. Není určen k vizualizaci mluveného slova, proto může, ale nemusí probíhat v reálném čase.“¹⁹ Zápis bývá většinou korigován, redigován a uchováván. (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Jedná se o formu studijních poznámek. Zápis je zaměřen na obsah promluvy. Zapisovatel zapisuje přednášku, zatímco student se sluchovým postižením sleduje výuku zrakem (sleduje tlumočníka, přepisovatele nebo vyučujícího, kterému odezírá), protože tyto dvě činnosti, zapisování a sledování komunikace zrakem, nemohou studenti provádět zároveň.

Simultánní vizualizační zápis (SVZ):²⁰ „Jedná se o písemný zápis mluvené řeči, který probíhá v reálném čase.(...). Není zpravidla korigován ani redigován a v tom případě ani

¹⁸ Rozdíl mezi artikulačním tlumočením a odezíráním je ten, že při odezírání student odezírá přímo z úst přednášejícího. U artikulačního tlumočení je přítomna třetí osoba. Nevýhoda u odezírání může být ta, že přednášející se pohybuje po třídě, otáčí se zády, když například píše na tabuli atd. Kdežto u artikulačního tlumočení je tlumočnick pořád na jednom místě a dbá na to, aby ho student dobře viděl.

¹⁹ V metodickém pokynu, znění 2015 - článku 3 Souhrn standardizovaných servisních opatření poskytovaných vysokou školou pro jednotlivé typy postižení, je v tabulce obsahový zápis uveden pouze ke skupině B2 a u skupiny B1 chybí. Ale i skupina B1 potřebuje obsahový zápis.

²⁰ V praxi to poté může vypadat tak, že v případě, kdy se ve výuce sejde více studentů s různými typy a stupněm sluchového postižení, je při výuce přítomen jak tlumočnick, tak přepisovatel a zároveň je celý výklad zaznamenáván obsahovým zápisem.

*uchováván; výjimku tvoří případy, kdy je využíván jako podklad pro obsahový zápis*²¹ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Höferová (2014) uvádí, že při simultánním přepisu je mluvené slovo přepisováno vyškoleným přepisovatelem do textové podoby na notebook, obrazovku či plátno. V České republice tuto službu nejčastěji poskytuje Centrum zprostředkování simultánního přepisu České unie neslyšících (CZSP). CZSP realizuje především simultánní přepis na místě, výjimečně i na dálku (on-line). Přepisování je celkem nová disciplína. První simultánní přepis, byť amatérsky provedený, se uskutečnil v roce 2002. Zájem o tuto službu velmi roste. Höferová dále zmiňuje, že Masarykova univerzita v Brně se roku 2010 pustila do vývoje softwaru Polygraf, který umožnil studentům se sluchovým postižením individuální přístup k přepisu. Studenti dostanou tablet a na něm se prostřednictvím bezdrátové sítě automaticky zobrazuje přepis z notebooku přepisovatele, který je přítomný v učebně. Studenti už nemusí sedět hned vedle přepisovatele a číst přepis z jeho notebooku. Zároveň je zajištěn i synchronizovaný náhled na aktuálně promítanou část prezentace. Polygraf umožňuje sledovat text nejen na tabletu, notebooku, ale třeba i na určitých typech mobilních telefonů. Mohou se vracet na svém zařízení zpět k výkladu, který jim unikl. Výhoda je i to, že přepis už nemusí být jen jednostranný – od přepisovatele ke studentovi. Student se sluchovým postižením může sledovat přepis ve svém komunikačním zařízení a zároveň do něj psát své dotazy, připomínky apod. Jakmile přepisovatel vidí text od studenta, přečte jej nahlas a vyučující dotaz od studenta se sluchovým postižením zodpoví.

3.3.4 Osobní asistence

Osobní asistenci lze chápat jako podporu která *„kompenzuje fyzické omezení studenta se specifickými potřebami při sebeobsluze a dalších fyzických aktivitách souvisejících se studiem nebo s činnostmi, které jsou součástí vzdělávacího programu, včetně ubytování a stravování v zařízeních, jejichž zřizovatelem je škola, nebo které je student fakticky nucen využít při akcích organizovaných mimo sídlo školy. (...) Služby administrativního charakteru – pomoc při práci s písemnými materiály. (...) nebo redakční služby – pomoc se závěrečnými redakčními úpravami dokumentů vyžadovaných při plnění studijních povinností“* (Pravidla pro

²¹ V metodickém pokynu, znění 2015 - článku 3 Souhrn standardizovaných servisních opatření poskytovaných vysokou školou pro jednotlivé typy postižení, je v tabulce simultánní vizualizační zápis uveden u obou B1 i B2, ale přepis se spíše hodí jen pro skupinu B1.

poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Na vysoké škole se mnoho informací přijímá z odborných publikací. Pro neslyšící je český jazyk cizí jazyk, proto je důležité mít možnost osobních konzultací, které pomůžou s jazykovými problémy na které studenti narazí. Důležitá je i možnost opravy (jazykové korektury) odevzdaných studentských písemných prací.

Hudáková (2014b) uvádí pojem, který se užívá v zahraničí **Language Support** – něco jako „jazykový tutor“, který studenta vede a pomáhá mu po jazykové stránce. Pomoc s opravováním studentských prací tak, že student s koučem si sednou nad opravovanou práci, student si sám práci opraví, zjistí, proč tomu tak je a zároveň si osvojuje pravidla daného jazyka.

3.3.5 Studijní asistence

Studijní asistencí se rozumí podpora, která *„kompenzuje fyzické omezení studenta se specifickými potřebami během výuky, při práci se studijními materiály nebo při výzkumu a při práci s technologiemi nutnými k plnění úkolů, které jsou součástí vzdělávacího programu.“* (...) je určována pedagogickým záměrem toho, kdo je zodpovědný za danou výuku, výzkum nebo za plnění daných úkolů, a zřetelem k technickým, fyzickým a komunikačním možnostem toho, jemuž je asistence poskytována. (...) Studijní asistence zahrnuje především: (...) pomoc při orientaci v neznámém dokumentu s netriviální strukturou“ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Jedná se hlavně o nácvik studijních a pracovních strategií: *„Takový typ studijní asistence, který zajistí, že si student osvojí pracovní postupy, jimiž bude pak do co největší možné míry kompenzovat své pohybové, smyslové či kognitivní postižení.(...) V případě studentů se sluchovým postižením se typicky jedná o nácvik efektivní práce s psaným textem – jeho překladem, strukturováním, kontrolou jazykové správnosti apod. a dále s odborným vyjadřováním ve znakovém jazyce (používání odborné terminologie včetně terminologie v jiných znakových jazycích, práce se slovníky, stylistická diferenciací apod.)“* (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

3.3.6 Individuální studijní plán

Pod individuální studijní plán zahrnujeme úpravu formy konání zkoušky (např. z cizího jazyka je vypuštěn poslech a rozhovor může být formou psaní nebo chatu). Dále časovou kompenzaci (na nějakou činnost je studentovi poskytnuto více času než je standardní, např. prodloužena délka psaní testů, četby atd.) (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

3.3.7 Individuální výuka

Jedná se o „*intervenční opatření, jímž se v odůvodněných případech zajišťuje smyslová nebo fyzická přístupnost přímé výuky studentům se specifickými potřebami. (...) V případě studentů se sluchovým postižením se typicky jedná o výuku mluvených jazyků, příp. o předměty, jejichž povaha (výukové prostředí, tempo výuky, mluvní návyky přednášejícího, simultánní kombinace několika zdrojů informací atd.) neumožňuje aplikovat zákon 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, ve znění zákona č. 384/2008 Sb.*“ (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

3.3.8 Technické kompenzační pomůcky

Technické kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením zahrnují poměrně široké spektrum speciálních elektroakustických přístrojů, které umožňují kompenzovat sluchovou poruchu. Pod pojem technické kompenzační pomůcky řadíme například sluchadlo, různé zesilovací přístroje, indukční smyčku, (Výhodou použití indukční smyčky je fakt, že takto zachycený signál není zkreslován okolním prostředím a zvuk šířený smyčkou pochází jen z připojeného mikrofону. Posluchač tak při přepnutí sluchadla na výhradní poslech indukční smyčky není rušen okolním hlukem), titulky, FM systémy a jiná „pojítka“ (Horváthová, 2014).

3.3.9 Skenování a kopírování

Někteří studenti mohou studovat samostatně z okopírovaných nebo oskenovaných přednášek, skript a doporučené literatury nebo si sbírají poznámky od svých spolužáků.

3.4 Hrazení nákladů na studium studentů se specifickými potřebami na veřejných vysokých školách

Otázka financování je od 1. ledna 2012 ošetřena a platí nová pravidla pro poskytování prostředků ze státního rozpočtu za účelem podpory financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami na veřejných vysokých školách. Pravidla upravují a financování specifikují Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, příloha č. 3.

Díky tomuto dokumentu je řešena otázka financování nákladů na studium studentů se specifickými potřebami. Dříve bylo veškeré zařizování na samotné škole, jelikož neexistoval žádný dokument, který by se touto oblastí zabýval. Každá škola musela žádat o granty nebo použít peníze z rozpočtu školy, aby na služby pro studenty se specifickými potřebami měla peníze. Dnes už je otázka financování vyřešena díky tomuto dokumentu MŠMT.

3.4.1 Podmínky poskytování a užití prostředků

V metodickém dokumentu MŠMT z roku 2015 je uvedeno (obdobná pravidla platí i pro předcházející roky), že finanční prostředky určené veřejným vysokým školám jsou přiznány rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na základě samostatné žádosti. Tato **žádost musí vždy obsahovat** mj. tyto údaje:

- počet studentů v jednotlivých kategoriích vyjadřujících typ postižení a zvýšenou nákladovost studia v závislosti na typu postižení a studovaném oboru
- prohlášení, že vysoká škola má vytvořeny podmínky a splňuje předpoklady k zajištění studia studentů se specifickými potřebami, zejména:
 - i. garantuje minimální technické a technologické zázemí a jeho přístupnost studentům se specifickými potřebami
 - ii. je schopna garantovat poskytování služeb uspokojujících specifické potřeby a nároky studentů se specifickými potřebami
 - iii. zavazuje se zveřejnit výstupy poskytnutých služeb tam, kde veřejná dostupnost výstupu je součástí minimálního standardu

(Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Vždy před začátkem akademického roku musí student se specifickými potřebami, který chce služby, udělat 3 věci:

- **Podepsat informovaný souhlas** – souhlasí s uvedením svého jména a zdravotního stavu v informačním systému univerzity.
- Musí **doložit potvrzení o svém zdravotním stavu**.
- Podstoupit tzv. **funkční diagnostiku** vytvořenou a potvrzenou na speciálním pracovišti. Funkční diagnostika je prováděná před přijímacím řízením a má určit, jaké má student specifické potřeby a do které kategorie student náleží. Škola praktickým způsobem (nikoli jen na základě prohlášení uchazeče) ověří dopad lékařské nebo psychologické diagnózy na komunikaci uchazeče při aktivitách nezbytných pro studium zvoleného oboru (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

Požadavek se ministerstvu předkládá v době od 1. listopadu do 30. listopadu kalendářního roku, bezprostředně předcházejícího roku financování (tím, že vykáže stav k 31. 10), poté co splní dané podmínky zmiňované výše (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

3.4.2 Výše finančních prostředků přidělených MŠMT v letech 2012–2015

V metodickém dokumentu MŠMT z roku 2015 je uvedeno, že Ministerstvo každoročně stanoví celkovou částku určenou na tuto oblast podpory. Výše finančních prostředků, které každé vysoké škole Ministerstvo přidělí, bude stanovena na základě kvantifikace výkonů vysoké školy při zajišťování studia studentů se specifickými potřebami, a to následovně: počet studentů v jednotlivých kategoriích vyjadřujících typ postižení, vynásobený částkami měřícími zvýšenou nákladovost studia studentů se specifickými potřebami a poměrovými koeficienty vyjadřujícími náročnost zajišťování studia v závislosti na typu postižení studentů a studovaném oboru (kategorizace má současně 2 důležité parametry – konkrétní částku a ta se násobí koeficientem, která souvisí s náročností konkrétního studijního programu).

Tabulka dle které Ministerstvo školství uděluje peníze pro studenty VŠ se specifickými potřebami:

Kvantifikace zvýšené nákladovosti na studia SSP pro jednotlivé typy postižení				
Typ postižení studenta	Částka zvýšených nákladů(v Kč)	Koeficient 0,7	Koeficient 1	Koeficient 1,5
(A1) Uživatel zraku	70 000	pedagogika filologie teologie právo filozofie	psychologie sociologie historie ekonomie sport vědy o výtvarném umění divadelní vědy hudební vědy	přírodní vědy technické vědy lékařské obory veterinární obory zdravotnické obory
(A2) Uživatel hmatu / hlasu	95 000	pedagogika filologie teologie právo filozofie	psychologie sociologie historie ekonomie sport	přírodní vědy technické vědy lékařské obory veterinární obory zdravotnické obory vědy o výtvarném umění divadelní vědy hudební vědy
(B1) Uživatel verbálního jazyka	70 000	pedagogika sport	přírodní vědy technické vědy lékařské obory veterinární obory zdravotnické obory ekonomie vědy o výtvarném umění divadelní vědy	filologie práva sociologie psychologie filozofie teologie historie hudební vědy
(B2) Uživatel znakového jazyka	150 000	pedagogika sport	přírodní vědy technické vědy lékařské obory veterinární obory zdravotnické obory ekonomie vědy o výtvarném umění divadelní vědy	filologie práva sociologie psychologie filozofie teologie historie hudební vědy
(C1) s postižením dolních končetin	50 000	pedagogika filologie teologie právo filozofie psychologie sociologie historie ekonomie	přírodní vědy technické vědy vědy o výtvarném umění divadelní vědy hudební vědy	sport lékařské obory veterinární obory zdravotnické obory

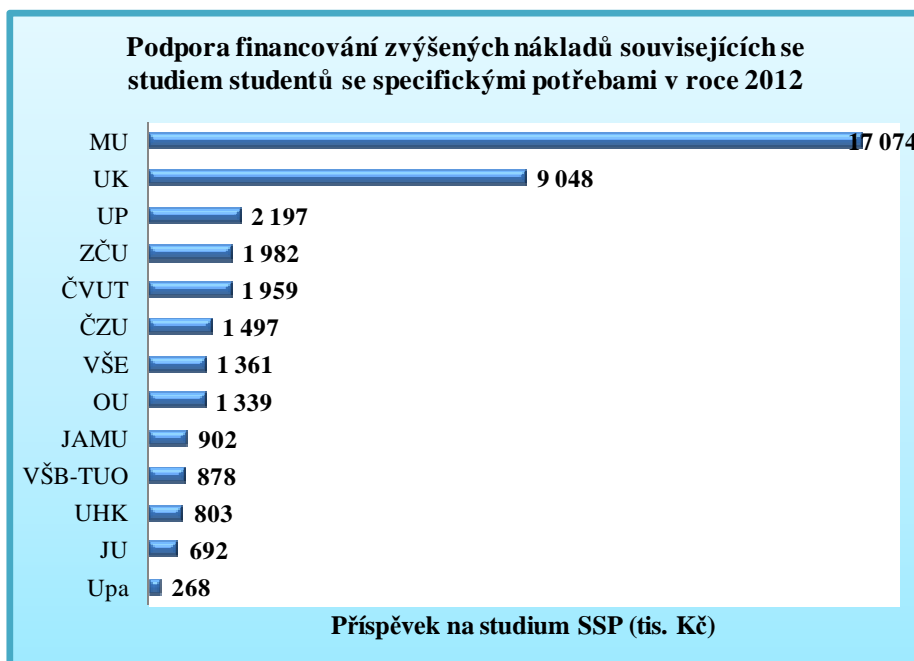
(C2) s postižením horních končetin	110 000	pedagogika filologie teologie právo filozofie psychologie sociologie historie ekonomie	přírodní vědy vědy o výtvarném umění divadelní vědy hudební vědy	sport lékařské obory veterinární obory zdravotnické obory technické vědy
(D) se SPU	20 000	x	vše	x
(E) s poruchou autistického spektra	20 000	x	vše	x
(F) s jinou poruchou (včetně neautistických neurovývojových poruch) nebo s chronickým somatickým onemocněním	9 000	x	vše	x

Tabulka č. 3: Kvantifikace zvýšené nákladovosti na studia SSP pro jednotlivé typy postižení (Metodický dokument MŠMT)

Částka zvýšených nákladů uvedených v tabulce představuje maximum, které lze poskytnout vysoké škole. V případě vyššího objemu finančních požadavků ze strany vysokých škol oproti objemu vyčleněných finančních prostředků MŠMT je částka jednotně krácena a redukována (Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha č. 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, znění 2015).

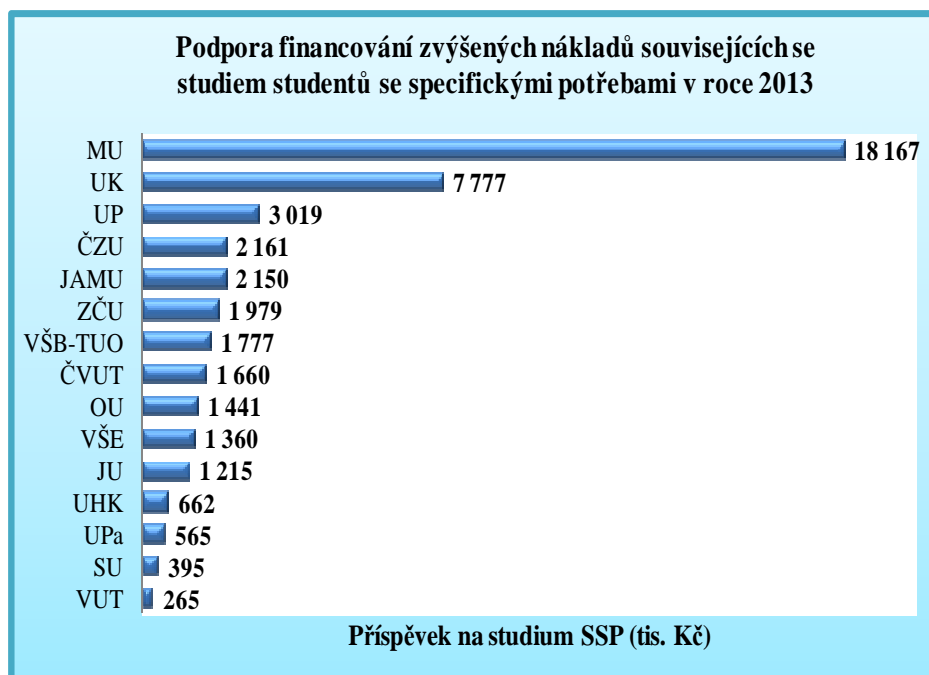
Dále jsou zde uvedeny grafy – Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami na veřejných vysokých školách v roce 2012, 2013, 2014 a 2015. V grafu jsou umístěny veřejné vysoké školy, které v daném roce požádaly o příspěvek na financování studentů se specifickými potřebami.

Čísla představují výši finančního příspěvku, které ministerstvo v daném roce poskytlo konkrétním VVŠ na studium studentům se specifickými potřebami.

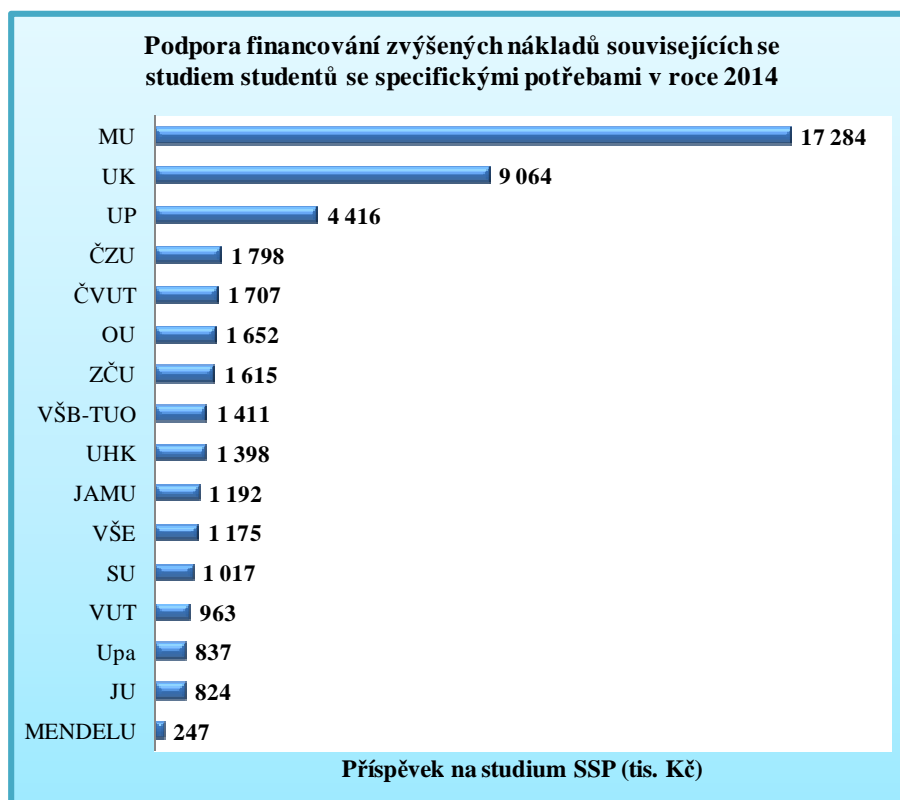
Graf č. 1: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2012 (MŠMT financování vysokých škol, online)

V roce 2012 žádost na příspěvek na studium studentů se specifickými potřebami podalo celkem **13 VVŠ**, a to na celkový počet **studentů 854** se specifickými potřebami. Celkově byly vykalkulovány **zvýšené náklady v ceně 49 202 000 Kč** (požadavek od VVŠ). Ministerstvo podalo finální příspěvek v rozsahu **40 000 00 Kč (rozsah vykrytí: 81,3 %)**.

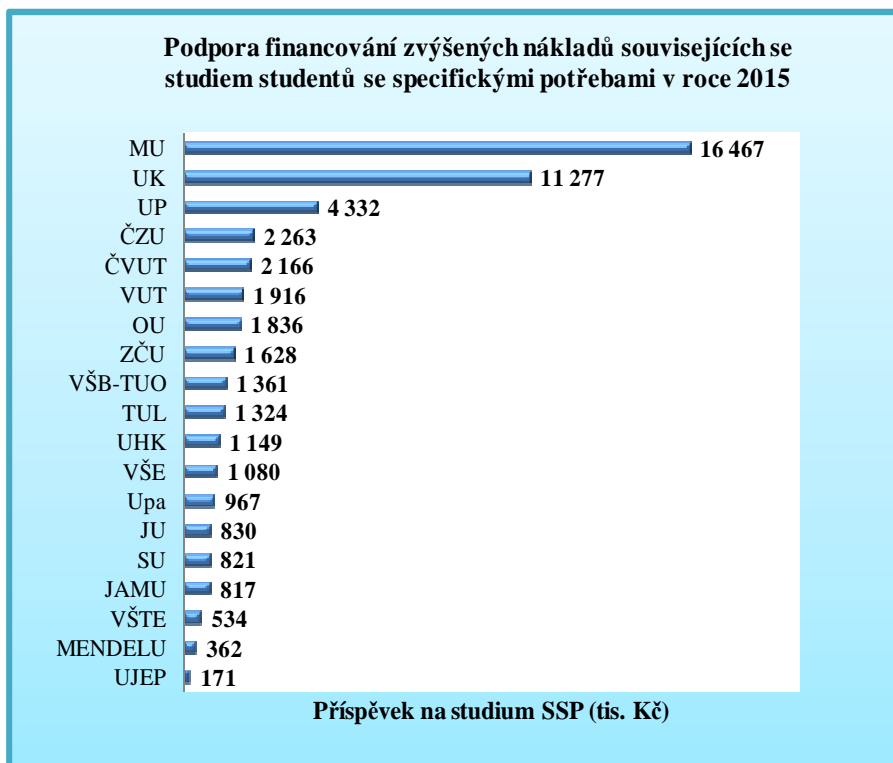
Graf č. 2: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2013 (MŠMT financování vysokých škol, online)

V roce 2013 žádost na příspěvek na studium studentů se specifickými potřebami podalo celkem **15 VVŠ** (Přibyly dvě školy: Slezská univerzita v Opavě a Vysoké učení technické v Brně), a to na celkový počet **studentů 894** se specifickými potřebami. Celkově byly vykalkulovány **zvýšené náklady v ceně 44 592 500 Kč** (požadavek od VVŠ). Ministerstvo podalo finální příspěvek v rozsahu **44 593 000 Kč (rozsah vykrytí: 100 %)**.

Graf č. 3: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2014 (MŠMT financování vysokých škol, online)

V roce 2014 žádost na příspěvek na studium studentů se specifickými potřebami podalo celkem **16 VVŠ** (přibyla Mendelova univerzita v Brně), a to na celkový počet **studentů 1 148** se specifickými potřebami. Celkově byly vykalkulovány **zvýšené náklady v ceně 52 008 500 Kč** (požadavek od VVŠ). Ministerstvo podalo finální příspěvek v rozsahu **46 600 000 Kč** (**rozsah vykrytí: 89,6 %**).

Graf č. 4: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2015 (MŠMT financování vysokých škol, online)

V roce 2015 žádost na příspěvek na studium studentů se specifickými potřebami podalo celkem už **19 VVŠ** (přibyly tři školy: Technická univerzita v Liberci, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích a Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem), a to na celkový počet **studentů 1 409** se specifickými potřebami. Celkově byly vykalkulovány **zvýšené náklady v ceně 60 254 250 Kč** (požadavek od VVŠ). Ministerstvo podalo finální příspěvek v rozsahu **51 300 000 Kč (rozsah vykrytí: 85,1 %)**.

3.5 Shrnutí

Text výše nastiňuje problematiku vzdělávání osob se sluchovým postižením (zastřešujícím termínem jsou „specifické potřeby“, pod který se řadí mj. i studenti se sluchovým postižením) ve vztahu k vysokoškolskému vzdělávání.

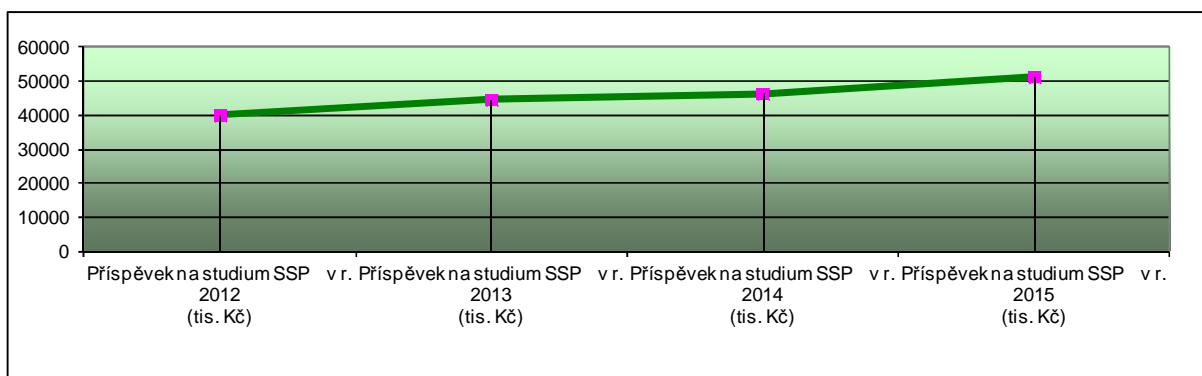
Termínem specifické potřeby se rozumí potřeby uchazeče či studenta, který vzhledem ke svému handicapu vyžaduje poskytování podpurných služeb (modifikace přijímacího řízení a studia), tak aby byla zajištěna jejich plnohodnotná účast v akademickém životě a měli zrovnoprávněné podmínky studia. Pro úpravu podmínek se vychází výhradně z funkčního principu klasifikace. Tím se rozumí přístup, ve kterém je rozhodující praktický dopad na pracovní a komunikační postupy. Studenti se sluchovým postižením jsou takto rozděleni do dvou kategorií, a to podle preferovaného komunikačního prostředku – skupina B1 (mluvený jazyk) a B2 (znakový jazyk). Text vysvětlil a vymezil různé komunikační systémy těchto studentů, jako je český znakový jazyk, znakovaná čeština aj.

K zásadním změnám došlo, když byl vydán dokument, kterým se nastavil systém oblasti podpory studentů se specifickými potřebami (včetně financování služeb): Metodický pokyn pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení, který poprvé v roce 2012 vydalo MŠMT a který je každým rokem aktualizován. VVŠ mají díky tomuto dokumentu právo žádat o příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami.

Na základě všech zmíněných legislativních opatření je vytvořen předpoklad pro aktivní modernizaci studijních podmínek pro studenty se specifickými potřebami, kterou realizují samotné školy. Studium pro osoby se specifickými potřebami je na tomto stupni vzdělání klíčové z hlediska vyšších možností, jako je začlenění do většinové společnosti a získání lepších šancí pro budoucí uplatnění.

Text se rovněž zabýval mírou podpory a výší finančních prostředků, které MŠMT poskytlo jednotlivým VVŠ v roce 2012, 2013, 2014 a 2015. Výše poskytnuté částky ministerstvem a žádostí VVŠ nejsou vždy na 100 % vykryty. Pouze v roce 2013 byla výše požadovaných financí naplněna na 100 %. V roce 2012, 2014 a 2015 byla výše finančního příspěvku snížena.

Také je zajímavé sledovat tendenci veřejných vysokých škol, které žádají o příspěvek. S přibývajícím rokem počet škol žádajících o příspěvek i výše příspěvku roste (viz následující graf č. 5).

Graf č. 5: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami od roku 2012 do 2015 (MŠMT financování vysokých škol, online)

Lze se tedy domnívat, že s časem bude přibývat škol, které se budou snažit zpřístupnit vysokoškolské studium i studentům se specifickými potřebami a požadovat na ně příspěvek. Na prvních třech místech s vyšší příspěvku poskytnutého Ministerstvem jsou od roku 2012 do roku 2015 tři školy: Masarykova univerzita, Univerzita Karlova v Praze a Univerzita Palackého v Olomouci.

4 Veřejné vysoké školy a servisní pracoviště zprostředkovávající služby pro studenty se sluchovým postižením

Kapitola je rozdělena na dvě části – část teoretická a praktická. V teoretické části jsou kategorizovány vysoké školy podle právní formy. Praktická část se věnuje aktuální situaci na veřejných vysokých školách v České republice, zajišťující podmínky pro vysokoškolské studium studentům se sluchovým postižením. Cílem je zmapování jednotlivých veřejných vysokých škol a jejich podmínek pro studium studentů se sluchovým postižením prostřednictvím aktuálně poskytovaných podpůrných služeb (tlumočnický servis, vizualizační servis, zapisovatelský servis a další).

„Důležité je znovu zopakovat to, že dneska každý člověk i ten, který od narození vůbec neslyší, má možnost studovat tak, aby dosáhl maturitního nebo vysokoškolského vzdělání, což dříve opravdu běžné nebylo“ (Hudáková, 2014a). Trendem v dnešní době je integrace a inkluze a tak je pojato i dnešní vzdělávání. Tato situace v souvislosti s uchazeči a studenty se sluchovým postižením vysokých škol je poměrně nová. Vysoké školy na to reagují tak, že se snaží zakládat specializované pracoviště, která poskytují různou podporu uchazečům a studentům se specifickými potřebami.

4.1 Kategorizace vysokých škol podle právní formy

Dle MŠMT (přehled vysokých škol, 2012/2013) můžeme podle **právní formy** vysoké školy rozdělit na: soukromé vysoké škole, státní vysoké školy a veřejné vysoké školy. **Soukromá vysoká škola**²² je podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách, § 39 „*právní osoba se sídlem v České republice*“. Dále § 40 stanoví, že „*Právní osoba, která získala oprávnění působit jako soukromá vysoká škola, je povinna zajistit finanční prostředky pro vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další tvůrčí činnost*“.

Druhým typem vysokých škol jsou **státní vysoké školy**. Státní vysoké školy jsou spravovány přímo příslušnými ministerstvy (vnitřní a obrany). V České republice působí dvě státní vysoké školy: Policejní akademie České republiky se sídlem v Praze (MŠMT, přehled vysokých škol, 2012/2013). Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách, § 94 stanovuje, že „*Policejní vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro Policii České republiky. Mohou na nich studovat též studenti, kteří nejsou příslušníky Policie České republiky*“. Druhá je Univerzita obrany se sídlem v Brně. Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách, § 94 stanovuje, že „*Vojenské vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro ozbrojené síly. Mohou na nich studovat též studenti, kteří nejsou vojáky v činné službě*“.

Z důvodu rozsahu se práce **nebude zabývat soukromými vysokými školami**²³ (na soukromých VŠ je situace specifická. Většinou se jedná o školy menší, z hlediska financování je zde situace také jiná, jsou financovány především z vlastních zdrojů) a **ani státními vysokými školami** (pro studium na státních VŠ se předpokládá perfektní zdravotní stav).

Práce se bude dále pouze **věnovat vysokým školám veřejným**, kterých v současné době v České republice evidujeme 26, neboť i metodický pokyn vydaný MŠMT, o který se tato práce ve velké míře opírá, se týká právě těchto škol (viz následující kapitola 4. 2. Veřejné vysoké školy).

Veřejné vysoké školy se dále dělí **podle typu** na **univerzitní**²⁴ a **neuniverzitní**²⁵. Univerzitní typ školy uskutečňuje všechny studijní programy na rozdíl od škol

²² Dle MŠMT (Přehled vysokých škol, 2012/2013) v České republice působí 44 soukromých škol.

²³ Pro zajímavost: například soukromá vysoká škola Univerzita Jana Amose Komenského má zřízeno Akademické poradenské centrum UJAK - Centrum podpory pro studenty se speciálními potřebami. Centrum poskytuje podporu uchazečům i studentům se speciálními potřebami. Zajišťuje pro ně např. osobní asistenci, logopedickou péči, tlumočení do českého znakového jazyka, artikulační tlumočení, pedagogicko-psychologické poradenství nebo sociálně-právní poradenství. Centrum také pořádá pro studenty se speciálními potřebami různé odborné přednášky a semináře (Akademické poradenské centrum UJAK – Centrum podpory pro studenty se speciálními potřebami).

²⁴ Vysoká škola univerzitní uskutečňuje všechny typy studijních programů a v souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Může uskutečňovat též bakalářské studijní programy. Člení se na fakulty, které se dále dělí na katedry nebo ústavy (Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách).

neuniverzitních. Univerzitní škola se člení na fakulty (Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách). V České republice je většina veřejných vysokých škol univerzitního typu.

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích a Vysoká škola polytechnická Jihlava jsou školy neuniverzitní typu.

4.2 Veřejné vysoké školy

Veřejné vysoké školy z důvodu narůstajícího počtu uchazečů o vysokoškolské studium, kteří potřebují a vyžadují speciální přístup a potřebují upravit podmínky pro své studium, se snaží zajišťovat takové podmínky a podpůrné služby, aby bylo studium v co největší možné míře přístupné i jim, aby byla zajištěna rovnost přístupu k vysokoškolskému vzdělání. Školy k zajištění podpůrných služeb pro studenty se specifickými potřebami zřizují různé specializované poradny/pracoviště.

Veřejné vysoké školy můžeme rozdělit na dva typy dle poskytování podpůrných služeb studentům se sluchovým postižením.

Prvním typem jsou školy, které tuto **situaci zatím řešenou nemají** (kapitola 4. 2. 1). Druhým typem škol, jsou školy (většina), které se situaci různým způsobem snaží ošetřit. Některé školy mají specializovaná centrální pracoviště s celouniverzitní působností na pomoc studentům se specifickými potřebami. Zde se jedná o tzv. **Centralizovaný model**²⁶ – na škole je zřízeno specializované pracoviště: Středisko/centrum s celouniverzitní působností (kapitola 4. 2. 2). Jiné ze škol situaci ošetřují např. kontaktním pracovníkem, fakultně aj. Zde se jedná o tzv. **Decentralizovaný model**²⁷ – služby jsou zajišťovány více subjekty zároveň (kapitola 4. 2. 3).

²⁵ Vysoká škola neuniverzitní uskutečňuje převážně bakalářské studijní programy a v souvislosti s tím výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Vysoká škola neuniverzitní se narodí od univerzitních vysokých škol nečlenění na fakulty (Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách).

²⁶ Pokud má nějaká univerzita "centrum"/"středisko" pak jsou tam lidé, kteří to řeší komplexně. Je to centralizované. Například, když dělají systém pro tlumočení, řeší to celouniverzitně

²⁷ V tomto případě je to například rozdělené po fakultách. Studenty řeší pověřené osoby na jednotlivých fakultách. Na jedné fakultě například zavedou „něco“ ve vztahu k tlumočení, ale jiná fakulta to nemusí vědět, nebo třeba poskytují určité služby v rámci jedné fakulty a na jiné fakultě (byť v rámci jedné univerzity) poskytují jiné služby. Záleží na tom, zda spolu zodpovědné osoby komunikují mezi sebou napříč fakultami.

4.2.1 Veřejné vysoké školy, neposkytující služby studentům se specifickými potřebami.

V České republice je v současné době **6 veřejných vysokých škol, které zatím nemají** žádné centrum/středisko a ani žádného pracovníka, který by měl na starosti poskytování služeb studentům se specifickými potřebami a ani nic speciálního pro studenty se sluchovým postižením. Primárně s takovými uchazeči a studenty ani nepočítají a nemají nikoho, kdo by to měl obecně na starosti.

Jsou to školy:²⁸ **Akademie múzických umění v Praze. Akademie výtvarných umění v Praze, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Vysoká škola polytechnická Jihlava a Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze.**

4.2.2 Centralizovaný model VVŠ, poskytující služby studentům se specifickými potřebami

V České republice je v současné době celkem 13 VVŠ s centralizovaným modelem (mají zřízeno pracoviště s celouniverzitní působností), poskytujících služby studentům se specifickými potřebami. Ke každé škole (v kapitole 4.2.2 i 4.2.3) jsou uvedeny kromě obecných informací o specilizovaných pracovištích na podporu studentů se specifickými potřebami aj. dvě tabulky.

V první tabulce jsou údaje o počtech studentů se sluchovým postižením kategorie B1 a B2 od roku 2012 do roku 2015, tak jak je jednotlivé veřejné vysoké školy v souladu s Pravidly pro poskytování příspěvku a dotací uvedly do svých požadavků na podporu studia studentů se specifickými potřebami (i když údaje o počtech studentů nejsou jednoznačné. Neboť někteří studenti služby nevyužívají, tudíž nejsou zavedeni v databázi a služby se jim neposkytují – nevzniká nárok na finanční příspěvek od MŠMT).

V druhé tabulce jsou uvedeny podpůrné služby pro studenty se sluchovým postižením, která daná škola těmto studentům poskytuje (informace o poskytovaných službách jsou získány prostřednictvím emailové korespondence nebo prostřednictvím telefonního rozhovoru. Byly zvoleny tyto metody, jelikož někdy získané informace nekorespondovaly s informacemi na webových stránkách škol, nebo zde nebyly přesně vymezené).

²⁸ Emaily, které tyto informace potvrzují viz příloha č. 1 – Emailová korespondence s veřejnými vysokými školami, neposkytujícími služby studentům se specifickými potřebami.

České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)

Obr. 1

Na této univerzitě je zřízeno **Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami ELSA**, které je celouniverzitním pracovištěm na ČVUT v Praze. Středisko ELSA je pokračovatelem dvou, původně samostatných pracovišť ČVUT, která se v minulosti zabývala podporou studentů s hendikepem. Bylo to především pracoviště TEREZA, centrum pro podporu vysokoškolského studia zrakově postižených studentů, působící na katedře matematiky Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské, vybudované v roce 1992 a úspěšně plnící své poslání po dobu dvaceti let.

Druhým pracovištěm byla Handicap poradna, součást Centra informačních a poradenských služeb, působící na univerzitě od roku 2007 a zaměřující se na studenty s jiným než zrakovým postižením. Od 1. 7. 2012 byla obě pracoviště, TEREZA i Handicap poradna, sloučena do nově vzniklého Střediska pro podporu studentů se specifickými potřebami ELSA (ELSA Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami).

V metodickém pokynu č. 1/2012 o podpoře studentů se specifickými potřebami na ČVUT v Praze je uvedeno: „*Student se SP má právo na úpravy průběhu studia, jejichž cílem je naplnění záměrů Metodického standardu MŠMT. Typicky se jedná např. o převod studijních materiálů do elektronické podoby, tlumočení do znakového jazyka, znakovanou češtinu a artikulační tlumočení, přepis výuky a simultánní zápis, studijní a osobní asistenci, prodloužení časového limitu na vypracování testů apod.*“ (článek 6, kapitola 1). „*Každý student se SP má právo na takové studijní podmínky, které jej neznevýhodňují v porovnání s ostatními uchazeči nebo studenty*“ (článek 6, kapitola 2).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	7	1
2013	2	0
2014	2	0
2015	2	0

Tabulka č. 4: Počet studentů se sluchovým postižením na ČVUT (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

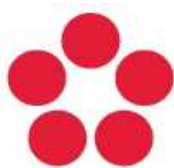
Tabulka č. 5: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na ČVUT (emailové korespondence, s vedoucí Střediska pro podporu studentů se specifickými potřebami ČVUT – Elsa, Mgr. Barborou Čalkovskou, 2. 4. 2015.)

- **Tlumočení ZJ:** pro zprostředkování tlumočení Středisko ELSA spolupracuje s ČKTZJ²⁹ a CZTN³⁰.
- **Obsahový zápis:** pořizují spolužáci s aktivní znalostí zapisované problematiky.
- **Simultánní vizualizační zápis:** při zajištění přepisu středisko spolupracuje s Centrem zprostředkování simultánního přepisu.

²⁹ Česká komora tlumočnicků znakového jazyka je nezisková profesní organizace sdružující především tlumočnické služby pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé klienty (Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [online], © 2010-2015).

³⁰ Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící je pracoviště, které zajišťuje tlumočnické služby pro neslyšící v rámci celé ČR. Zřizovatelem Centra je organizace ASNEP. V Centru si mohou všichni neslyšící, nedoslýchaví, ohluchlí i hluchoslepí z celé ČR objednat tlumočnicka. (Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící [online], © 2003-2012).

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Obr. 2

Na této univerzitě se nachází **Centrum podpory studentů se specifickými potřebami**. Centrum vzniklo v roce 2012 (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	1	0
2013	3	0
2014	2	0
2015	3	0

Tabulka č. 6: Počet studentů se sluchovým postižením na JU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 7: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na JU (emailové korespondence s, vedoucím centra podpory studentů se specifickými potřebami na JU, Mgr. Zdeňkem Touškem, 24. 3. 2015.)

Masarykova univerzita (MU)

Obr. 3

Na Masarykově univerzitě v Brně je zřízeno **Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky**³¹ – **Teiresiás**³². Středisko je účelovým zařízením Masarykovy univerzity s celouniverzitní působností. Projekt střediska se v Brně rodil původně se zřetelem ke studentům nevidomým a slabozrakým, a to v letech 1995–1997. V roce 2002 zřídila MU specializované celouniverzitní pracoviště: Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky – Teiresiás, jehož úkolem je zajišťovat, aby studijní obory byly v největší možné míře přístupné také studentům se specifickými potřebami (Teiresiás – Středisko pro pomoc studentů se specifickými nároky).

Rektor Masarykovy univerzity vydal v roce 2003, ve spolupráci se Střediskem pro pomoc studentům se specifickými nároky – Teiresiás, Směrnici o studiu osob se specifickými nároky č. 4/03, ve které jsou vymezeny zásady, jako např. *„Všichni zaměstnanci Masarykovy univerzity v Brně (dále jen „MU“) jsou povinni jednat se studentem, který je smyslově nebo pohybově handicapován (dále jen „specifický student“), nebo s takto postiženým uchazečem o studium (dále jen „specifický uchazeč“) způsobem zohledňujícím v nejvyšší možné míře jeho specifika (například tlumočení do znakové řeči, písemné formuláře a korespondence ve zvětšeném černotisku nebo bodovém písmu, jednání v místnostech dostupných na invalidním vozíku apod.)“*

Pokud jde o integraci osob se sluchovým postižením, k systémovému řešení přistoupila MU až pilotním rozvojovým projektem v roce 2002. Rok 2003 se tak stal přelomovým v tom smyslu, že počet osob se sluchovým postižením se ztrojnásobil a je zhruba pětinou počtu zrakově postižených. Středisko Teiresiás tímto rokem získává svůj současný název: Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky (Teiresiás – Středisko pro pomoc studentů se specifickými nároky).

³¹ V tomto případě je použito označení „speciální nároky“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Střediska.

³² Teiresiás byl bájný řecký věštec, který byl slepý. Už antičtí autoři znali různé historiky o tom, jak přišel o zrak, ale protože se navzájem lišily, je z toho zřejmé, že důvod nebyl na jeho slepotě tím podstatným. Jádro oněch historií bylo takové, že Teiresiás viděl a znal až příliš mnoho... Ostatně Teiresiás viděl a znal víc než kdo jiný, i poté co oslepl. Byl nejváženějším z řeckých věštců, a králové se ucházeli o jeho radu. (Teiresiás – Středisko pro pomoc studentů se specifickými nároky. Kdo byl Teiresiás [online], © 2000–2015).

Středisko Teiresiás má vlastní *výukové centrum*, jehož kurzy doplňují nebo nahrazují výuku. Všechny kurzy probíhají ve výukových prostorách MU. Výuka je buď individuální nebo v malých skupinkách ve znakovém jazyce nebo formou chatu s vyučujícím. Má vlastní *studijní oddělení*, které řeší problémy handicapovaných studentů na všech fakultách MU. Studijní oddělení poskytuje během studia trvalé poradenství ústně nebo prostřednictvím znakového jazyka osobně nebo formou videochatu.

Středisko je velice aktivní. Má výzkumné pracoviště s vývojem vlastního technologického řešení (např. polygraf pro studenty se sluchovým postižením). Nabízí poradenské a metodické služby středoškolským studentům i vyučujícím. Spolupracuje s institucemi celonárodního dosahu (Scio, CERMAT) na adaptaci studijních či testových materiálů pro studenty se specifickými potřebami.

Kromě odborných předmětů studenti se sluchovým postižením absolvují také následující předměty společného základu: český jazyk pro neslyšící (v případě, že prokážete dobrou znalost českého jazyka, nemusíte tento kurz absolvovat), anglický jazyk pro neslyšící (tento kurz je ekvivalentem odborné angličtiny na jednotlivých fakultách), tělesnou výchovu. Tělesná výchova je na MU povinnou součástí všech studijních programů. Středisko pak trvale zodpovídá za zpřístupnění nabízených kurzů pro studenty se specifickými potřebami (např. pro osoby se sluchovým postižením je to zajištění komunikace). Také samotné Středisko nabízí různé sportovní aktivity s ohledem na omezení zúčastněných. Středisko také poskytuje různé jazykové kurzy pro studenty se sluchovým postižením např. český jazyk jako první cizí jazyk, ASL, BSL, matematika, programování aj. Je zde také nabídka dvouletého intenzivního kurzu ČJ a AJ pro studenty se sluchovým postižením.

Středisko má slovník ČZJ online. Webové slovníkové rozhraní nabízí terminologický slovník pro vysokoškolskou výuku matematických, inženýrských, ekonomických aj. předmětů. Slovník má plnit funkci podpůrného nástroje pro zvyšování kvality tlumočení na MU a základní didaktické pomůcky při výuce v odborné práci neslyšících i slyšících uživatelů s odbornými testy na MU.

Středisko nově příchozím studentům nabízí **vstupní soustředění**, které je vždy plánováno před zahájením výuky. Účastníci soustředění se seznámí se Střediskem Teiresiás, jeho službami a pracovníky, životem na univerzitě a organizací studia. Hlavním bodem programu je Informační systém MU, pomocí něhož je zajištěna veškerá studijní administrativa (Propagační materiály, Obecný informační leták Studium s handicapem).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	40	54
2013	27	30
2014	30	38
2015	32	37

Tabulka č. 8: Počet studentů se sluchovým postižením na MU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

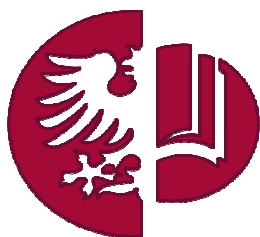
A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 9: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na MU (emailové korespondence s, manažerem vnějších vztahů na MU, Mgr. Viktorem Pioreckým, 30. 3.2015)

- **Tlumočení ZJ:** tlumočení řídí tlumočnický dispečink. MU zaměstnává trvale 5 interních tlumočnicků a desítku dalších tlumočnicků externích. Všichni tlumočníci jsou sdruženi do jednotného tlumočnického dispečinku. Také MU nabízí tlumočení online.

- **Simultánní vizualizační zápis:** pro přepisovatele Masarykova univerzita zřídila program, kde si sama školí přepisovatele. Místo obsahového zápisu, který MU neposkytuje, poskytuje studentovi na vyžádání přepis jako wordovský dokument.

Slezská univerzita v Opavě (SU)

Obr. 4

Slezská univerzita v Opavě poskytuje své poradenství a služby všem uchazečům o studium, studentům i absolventům prostřednictvím celouniverzitního pracoviště – **Akademické poradny**. Poradna také poskytuje kariérní poradenství a služby klientům se specifickými potřebami³³ v oblasti uplatnění se na trhu práce, spolupracuje s firmami v průběhu a po ukončení studia (Akademická poradna).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	0	0
2015	1	0

Tabulka č. 10: Počet studentů se sluchovým postižením na SU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 11: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na SU (emailové korespondence s, vedoucím Akademické poradny na SU, Mgr. Petrem Ryplem, 26. 3. 2015)

³³ Tato škola používá termíny: „specifické potřeby“, „speciální potřeby“ i zkratku „SVP“. Na webových stránkách Akademické poradny je uvedeno „Poradenství a služby pro studenty se **specifickými potřebami**“, ale hned pod tím je u napsáno, že „Naším cílem je vytvořit rovné podmínky pro studium a zmenšit sociální bariéry v přístupu k vysokoškolskému vzdělání v akreditovaných studijních oborech Slezské univerzity studentům se **speciálními potřebami**.“ V další části je uvedeno: „Centra pro studenty se SVP(...)“

Technická univerzita v Liberci (TUL)

Obr. 5

Na Technické univerzitě v Liberci se nachází **Akademická poradna a centrum podpory pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami**³⁴. Jedná se o zařízení s celouniverzitní působností. Akademická poradna a centrum podpory pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami zajišťuje poradenské a servisní služby související se zajištěním přístupu studia ve spolupráci s dalšími odděleními TUL vč. fakult a ústavů (Akademická poradna a centrum podpory).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	0	0
2015	1	0

Tabulka č. 12: Počet studentů se sluchovým postižením na TUL (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 13: Počet studentů se sluchovým postižením na TUL (emailové korespondence s, vedoucí Akademické poradny a centra podpory na TUL, Mgr. Ivetou Pospíšilovou, 2. 4 2015)

³⁴ V tomto případě je použito označení „speciální vzdělávací potřeby“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Centra.

Univerzita Hradec Králové (UHK)

Obr. 6

Na Univerzitě v Hradci Králové je zřízeno **Středisko podpory pro studenty se specifickými potřebami na UHK – Augustin**. Středisko Augustin vzniklo v roce 2008 jako specializované pracoviště s celouniverzitní působností. Návázalo na aktivity Tyflopedického kabinetu, který od roku 2003 zajišťoval podporu studentům se zrakovým postižením. V současnosti je Augustin jedním z pracovišť Poradenského centra UHK.

Středisko Augustin se podílí také na organizaci různých osvětových a vzdělávacích aktivit pro studenty a pracovníky univerzity i pro laickou veřejnost. Jedná se zejména o: e-learningový kurz „Klíčové kompetence pro komunikaci a edukaci studentů se SP“ určený pracovníkům UHK, přednášky a zážitkové workshopy pro všechny zájemce o problematiku osob se specifickými potřebami, osvětové a zážitkové aktivity pořádané studentským klubem GUSTA³⁵ (Augustin – Středisko podpory pro studenty se specifickými potřebami- Informační brožura o středisku Augustin).

Středisko Augustin se v realizaci svých činností řídí také vnitřními předpisy univerzity, jako je Rektorský výnos č. 15/2013 Podpora uchazečů a studentů se specifickými potřebami na Univerzitě Hradec Králové, kde se můžeme v článku 2 dočíst, že „UHK garantuje následující opatření: (...) zajištění personálních, technických a organizačních podmínek pro naplňování specifických potřeb, a to minimálně v rozsahu a kvalitě určené příslušnými pravidly MŠMT.“

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	1	1
2013	1	0
2014	4	1
2015	2	0

Tabulka č. 14: Počet studentů se sluchovým postižením na UHK (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

³⁵ Studentský klub Gusta při Středisku Augustin je skupina mladých lidí, snažících se o osvětu problematiky VŠ studentů se specifickými potřebami na UHK. Klub pořádá celou řadu aktivit, např. přednášky, filmové festivaly, sportovní a kulturní akce, turnaje a zážitkové sebezpečovací víkendové kurzy.

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 15: Počet studentů se sluchovým postižením na UHK (emailové korespondence s ,koordinátorkou služeb/referentkou střediska podpory pro studenty se specifickými potřebami Augustin, Bc. Janou Maissnerovou, 23. 3. 2015)

- **Tlumočení:** v současné době Středisko poskytuje tlumočení ve spolupráci s profesionálními tlumočníky českého znakového jazyka z celé České republiky.
- **Obsahový zápis:** z výuky pořizují pro studenty se specifickými potřebami zejména spolužáci s aktivní znalostí zapisované problematiky.
- **Simultánní přepis:** zajišťuje nejčastěji vyškolený odborník ze Střediska Augustin. V případě většího počtu zájemců o danou službu spolupracujeme s přepisovateli z Centra zprostředkování simultánního přepisu České unie neslyšících. Pro sledování textového zápisu mluveného projevu se využívá systému Polygraf, který byl vyvinut na MU v Brně.
- Studenti mohou pouze **skenovat**, kopírovat nikoliv.

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)

Obr. 7

Podporu studentům se specifickými potřebami zajišťuje **Univerzitní centrum podpory**. Centrum je specializované celouniverzitní pracoviště garantující odbornou podporu studentům se speciálními vzdělávacími potřebami (Univerzita bez bariér).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	0	0
2015	0	0

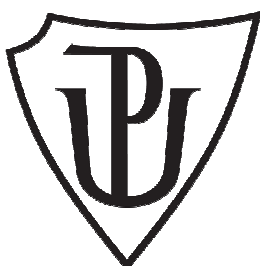
Tabulka č. 16: Počet studentů se sluchovým postižením na UJEP (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 17: Počet studentů se sluchovým postižením na UJEP (emailové korespondence s, odborným pracovníkem centra podpory pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami, Bc. Kateřinou Mašíňovou, 23. 3. 2015)

Univerzita Palackého v Olomouci (UP)

Obr. 8

Od roku 1996 je při katedře speciální pedagogiky zřízeno **Centrum pomoci handicapovaným** – v roce 2012 se změnil název: **Centrum podpory studentů se specifickými potřebami**. Centrum sídlí v prostorách Pedagogické fakulty. V případě individuální potřeby může poradenská činnost probíhat i mimo prostory Centra (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	9	5
2013	9	6
2014	12	13
2015	13	7

Tabulka č. 18: Počet studentů se sluchovým postižením na UP (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Tlumočení ZČ	✓
C)	Tlumočení artikulační	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 19: Počet studentů se sluchovým postižením na UP (emailové korespondence s, kontaktní osobou v Centru podpory studentů se specifickými potřebami na UP, Mgr. Lucíí Pastierikovou, Ph.D., 24.3. 2015)

Univerzita Pardubice (Upa)

Obr. 9

Na této univerzitě se nachází **Akademická poradna Univerzity Pardubice APUPA**. Poradenské pracoviště nabízí komplexní služby napříč celou univerzitou (Akademická poradna APUPA).

Od 1. července 2013 je součástí Akademické poradny APUPA další specializované pracoviště **Referát služeb hendikepovaným (RSH)**. RSH je celouniverzitním pracovištěm podpory uchazečů a studentů se specifickými vzdělávacími potřebami³⁶ na Univerzitě Pardubice. RSH ve spolupráci s fakultami zajišťuje a zprostředkovává individuální podporu pro studenty se specifickými potřebami. (Směrnice č. 3/2013 Podpora uchazečům a studentům se specifickými vzdělávacími potřebami na Univerzitě Pardubice).

Od akademického roku 2011/2012 do února 2015 zde byl realizovaný **projekt Univerzita Pardubice a kampus bez bariér**. Cílem projektu bylo zkvalitnění a rozšíření možnosti studia na Univerzitě Pardubice pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami, kteří buď již na univerzitě studují, nebo kteří na Upa studovat teprve budou (Univerzita Pardubice a kampus bez bariér).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	1	0
2013	1	0
2014	1	0
2015	2	1

Tabulka č. 20: Počet studentů se sluchovým postižením na UPa (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

³⁶ V tomto případě je použito označení „specifické vzdělávací potřeby“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Poradny.

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 21: Počet studentů se sluchovým postižením na UPa (emailové korespondence s, vedoucí Akadematické poradny Univerzity Pardubice, PaedDr. Zdenkou Šáňdorovou, Ph.D., 1. 4. 2015)

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)

Obr. 10

VŠTE je škola neuniverzitního typu, řadí se tedy automaticky do skupiny centralizovaného modelu. Zde se nachází **Informačně poradenské centrum**.

Od 1. července 2012 do 31. března 2015 se zde realizoval **projekt** “Studium na VŠTE bez bariér“. Cílem projektu byla inovace studijních oborů školy (tj. Ekonomika a management, Stavební management, Konstrukce staveb, Technologie dopravy a přepravy a Strojírenství), zejména ve vztahu ke studentům se specifickými potřebami. (Informačně poradenské centrum). Projekt skončil a trval 3 roky. Osoba, která měla tento projekt na starost, zde již dále nepracuje a nemá to zde nikdo oficiálně na starost (Informačně poradenské centrum, telefonní konzultace, 1. 4. 2015).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	0	0
2015	3	0

Tabulka č. 22: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠTE (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 23: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠTE (telefonní hovor do Informačního poradenského centra na VŠTE, 1. 4. 2015)

Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)

Obr. 11

Zde je zřízeno **Středisko handicapovaných studentů** vzniklo na Vysoké škole ekonomické v Praze v roce 2007 za podpory rozvojového projektu MŠMT. Služby Střediska nejprve akceptovaly aktuální potřeby handicapovaných studentů, kteří na VŠE již studovali a potíže plynoucí z jejich postižení překonávali za pomoci ochotných pracovníků školy, kteří jim vycházeli vstříc individuálním přístupem. Nejvíce HS se na VŠE potýká s vadou zraku,

proto byly služby a technické vybavení centra koncipovány tak, aby jim byl umožněn takový přístup ke studijním informacím, který bude srovnatelný s možnostmi ostatních studentů. Se zahájením činnosti Střediska se však zvedl zájem i mezi studenty se ztíženou možností pohybu a dokonce i s vadou sluchu. Nabízené služby byly rozšířeny podle aktuálních potřeb studentů (Středisko handicapovaných studentů).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	2	1
2013	3	1
2014	2	0
2015	1	0

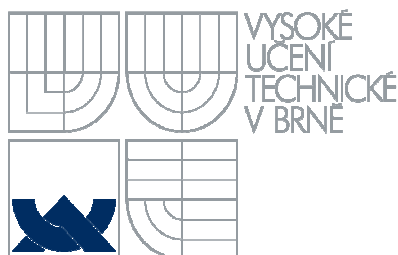
Tabulka č. 24: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠE (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 25: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠE (emailové korespondence s, ředitelem Střediska handicapovaných studentů při VŠE, Martinem Ciborem, 26. 3. 2015)

Vysoké učení technické v Brně (VUT)

Obr. 12

V roce 2007 zde bylo otevřeno **Poradenské centrum Přes bloky** je součástí Institutu celoživotního vzdělávání VUT v Brně. Poradenské centrum Přes bloky je celouniverzitním pracovištěm zajišťujícím poradenství a podpůrné služby pro uchazeče o studium a studenty se specifickými potřebami (Poradenské centrum Přes bloky).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	1	0
2015	2	1

Tabulka č. 26: Počet studentů se sluchovým postižením na VUT (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 27: Počet studentů se sluchovým postižením na VUT (emailové korespondence s, vedoucí poradenského centra Přes Bloky, Mgr. Nadou Botkovou, 23. 3. 2015)

- **Individuální studijní plán:** studenti se sluchovým postižením ve většině případů absolvují výuku s ostatními studenty. Výjimku tvoří studium cizích jazyků, které se zde zajišťuje individuální formou.

Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)

Obr. 13

Zde je **Informační a poradenské centrum ZČU**. Od 1. července 2012 odstartovalo Informační a poradenské centrum ZČU nový **projekt Rovné příležitosti pro všechny (RoPoV)**, zaměřený na dostupnější vysokoškolské studium pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami.³⁷ Realizace projektu bude ukončena 30. 5. 2015 Cílem projektu RoPoV je vytvoření celouniverzitního podpůrného systému pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami³⁸ a pro osoby sociálně znevýhodněné a tím pomoci jejich plnohodnotnému společenskému a profesnímu uplatnění (Informační a poradenské centrum).

V posledních letech Fakulta aplikovaných věd proslula například:

- titulkováním vybraných televizních programů pro neslyšící
- znakováním jízdních řádů IDOS
- zpracováním a nahráním více než stovky nových znaků pro odborné výrazy z oblasti informatiky, lékařství, právních věd atd. do on-line slovníku ZJ provozovaném ZČU (www.znaky.zcu.cz), který se bude dále doplňovat (Informační a poradenské centrum).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	3	0
2013	2	0
2014	1	0
2015	1	1

Tabulka č. 28: Počet studentů se sluchovým postižením na ZČU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

³⁷ V tomto případě je použito označení „speciální vzdělávací potřeby“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Centra. Dále se v práci dodržuje označení „specifické potřeby“ dle metodického pokynu.

³⁸ V tomto případě je použito označení „speciální vzdělávací potřeby“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Centra.

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 29: Počet studentů se sluchovým postižením na ZČU (emailové korespondence s, vedoucí Informačního a poradenského centra na ZČU, Bc. Pavlou Hrabáčkovou, 2. 4. 2015)

4.2.3 Decentralizovaný model VVŠ, poskytující služby studentům se specifickými potřebami

V České republice je v současnosti celkem 7 veřejných vysokých škol s decentralizovaným modelem, které poskytují služby studentům se specifickými potřebami. Jsou to školy:

Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)

Obr. 14

Na České zemědělské univerzitě v Praze je katedra celoživotního vzdělávání, která má zřízeno: **Poradenské středisko pro studenty se speciálními potřebami**³⁹. Toto středisko vzniklo na podzim roku 2006. Nachází se v areálu ČZU v Suchdole.

Na jednotlivých fakultách jsou kontaktní pracovníci střediska, kteří poskytují informace o podmínkách studia na jednotlivých fakultách ČZU, včetně přijímacího řízení i následného studia (Institut vzdělávání a poradenství).

³⁹ V tomto případě je použito označení „speciální potřeby“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Střediska.

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	2
2013	2	3
2014	2	3
2015	7	1

Tabulka č. 30: Počet studentů se sluchovým postižením na ČZU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 31: Počet studentů se sluchovým postižením na ČZU (: emailové korespondence s, vedoucí Poradenského centra podpory studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na ČZU v Praze, Prof. PhDr. Beatou Krahulcovou, Ph.D., 23. 3. 2015)

Janáčková akademie múzických umění v Brně (JAMU)

Obr. 15

Na Janáčkově akademii múzických umění (JAMU) žádné specializované centrum pro studenty se specifickými potřebami není. Servis je uchazečům a studentům poskytován na studijních odděleních jednotlivých fakult a v Ateliéru výchovné dramatiky pro neslyšící. Potřeby studentů se specifickými potřebami jsou řešeny individuálně. Na této akademii

dominují takové obory, které nejsou většinou v horizontu zájmu a možností studentů se specifickými potřebami. (emailová korespondence s, vedoucí ateliéru výchovné dramatiky neslyšících, prof. Zojou Mikotovou, 29. 3. 2015).

Vysoká škola stojí za zmínku především proto, že realizuje na Divadelní fakultě obor **Výchovná dramatika neslyšících** (bakalářské a navazující magisterské studium). Většina studentů studuje právě na tomto oboru. Součástí zaměstnaneckého týmu oboru je i tlumočnický znakového jazyka. Ateliér VDN byl založen v roce 1992. Vedoucí ateliéru výchovné dramatiky pro neslyšící je od počátku až do současnosti prof. Zoja Mikotová. Díky příznivým podmínkám pro vznik oboru na fakultě dostali neslyšící šanci získat vysokoškolské vzdělání. Studium je koncipováno jako umělecko pedagogický obor. Ke studiu patří i zdokonalování se v českém znakovém jazyce. Studenti prochází pestrou přípravou jak pohybovou, tak všemi druhy tance, pantomimou i klaunskou disciplínou. (Televizní klub neslyšících - Výchovná dramatika neslyšících, 2010).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	3	6
2013	5	12
2014	4	7
2015	3	5

Tabulka č. 32: Počet studentů se sluchovým postižením na JAMU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	
H)	Individuální studijní plán	
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 33: Počet studentů se sluchovým postižením na JAMU (emailové korespondence s, vedoucí ateliéru výchovné dramatiky neslyšících, prof. Zojou Mikotovou, 29. 3. 2015)

Tlumočení ZJ: je zde zaměstnán tlumočnický na plný úvazek (od roku 1992).

Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)

Obr. 16

Na této univerzitě působí **Poradenské centrum ICV MENDELU**. Na řešení problematiky studentů (uchazečů o studium) se specifickými potřebami se podílejí: pověřený pracovník Poradenského centra Institutu celoživotního vzdělávání, určený pracovník studijního oddělení fakulty nebo vysokoškolského ústavu, fakultní koordinátor, proděkan fakulty pro studijní záležitosti nebo zástupce ředitele vysokoškolského ústavu pro pedagogickou činnost, garant studijního oboru a garant studijního předmětu (Poradenské centrum ICV MENDELU).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	0	0
2015	0	0

Tabulka č. 34: Počet studentů se sluchovým postižením na MENDELU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	
H)	Individuální studijní plán	
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 35: Počet studentů se sluchovým postižením na MENDELU (emailové korespondence s, vedoucí Poradenského centra ICV MENDELU, Mgr. Alenou Krejčí, 23. 3. 2015)

Ostravská univerzita v Ostravě (OU)

Obr. 17

Na OU působí **Pyramida - Centrum podpory studentům se specifickými potřebami**. Služby poskytuje studentům ze všech fakult Ostravské univerzity. Na každé fakultě je tzv. kontaktní osoba (vyučující, studijní referent či tajemnice) (Pyramida - centrum podpory studentům se specifickými potřebami).

Počet studentů se sluchovým postižením:

	B1	B2
2012	2	0
2013	4	0
2014	7	1
2015	8	1

Tabulka č. 36: Počet studentů se sluchovým postižením na OU (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	✓
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 37: Počet studentů se sluchovým postižením na OU (emailové korespondence s referentem centra podpory studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na OU - Pyramida, Petrem Figalou, 4. 4. 2015)

Univerzita Karlova v Praze (UK)

Obr. 18

Univerzita Karlova je velká univerzita s mnoha fakultami. Podpora studentů se speciálními potřebami⁴⁰ je zajišťována různými subjekty ve vzájemné součinnosti. Jedná se o decentralizovaný model (služby jsou zajišťovány více subjekty zároveň).

Zabezpečují ji zejména **kontaktní osoby** pro studenty se speciálními potřebami na příslušných fakultách (Za oblast podpory je na fakultní úrovni odpovědná kontaktní osoba. Kontaktní osoba je při své činnosti v úzké spolupráci se studenty, vyučujícími, kanceláři, studijním oddělením, speciálními pracovišti, příslušnými katedrami a ústavy. Kontaktní osoba je jmenována děkanem příslušné fakulty.), **speciální pracoviště a poradny** zaměřené na jednotlivé cílové skupiny studentů (Speciální pracoviště nabízejí studentům se speciálními potřebami široké spektrum služeb – poradenství pro různé skupiny studentů, individuální a modifikovanou výuku; technickou podporu minimalizující důsledky zdravotního postižení při plnění kontrol studia a činnostech s nimi souvisejících, prezenční a absenční půjčování knih a studijních materiálů (včetně cizojazyčné literatury), sportovní aktivity a sportovní poradenství. Speciální pracoviště jsou zřizována na půdě jednotlivých fakult, nicméně jejich služeb mohou využívat i studenti ostatních fakult.).

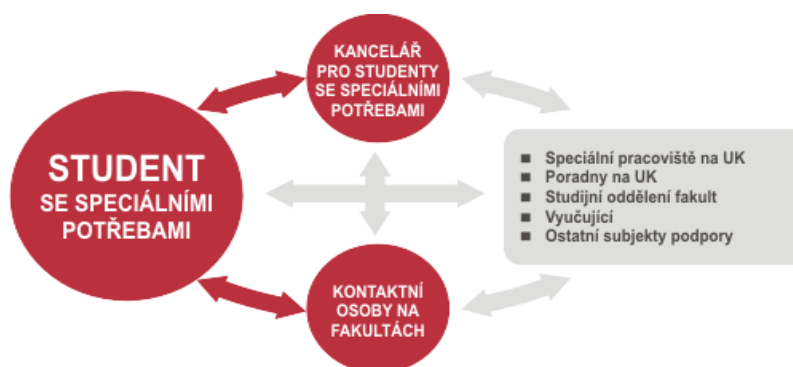
Na Univerzitě Karlově se pod rektorátem nachází **Informační, poradenské a sociální centrum UK – IPSC**, které vzniklo v roce 1996 (tehdy ještě pod názvem Informačně-poradenské centrum UK) jako součást Odboru pro studium a záležitosti studentů. Poskytují informace a konzultace o Univerzitě Karlově a ve spolupráci s odborníky v oboru zajišťují poradenské a asistenční služby pro studenty a zaměstnance UK.

Pod IPSC je Oddělení sociálních služeb, ve kterém se nachází **kancelář pro studenty se speciálními potřebami**. Tato kancelář poskytuje klíčové služby všem studentům a zaměstnancům na UK.

Podpora je dále zajišťovaná také s pomocí **garantů studijních programů, studijních oddělení** příslušných fakult (studijní oddělení fakult jsou významným informačním zdrojem

⁴⁰ V tomto případě je použito označení „speciální potřeby“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách školy.

a kontaktním místem pro studenty se speciálními potřebami. Jsou k dispozici uchazečům o studium již před přijímacím řízením a v jeho průběhu, při vyřizování žádostí o jeho modifikaci, především pak studentům v průběhu jejich studia při vyřizování studijních záležitostí. Studijní oddělení vedou evidenci studentů se speciálními potřebami a zprostředkovávají informace a kontakty na zprostředkovatele a poskytovatele služeb) a v neposlední řadě **individuální subjekty** podpory v podobě konkrétních vyučujících a ostatních pracovníků univerzity (Studenti se speciálními potřebami).

Obr. 19

Podpora je těmto studentům na Univerzitě poskytována v souladu s Opatřením rektora č. 9/2013 Standardy podpory poskytované studentům a uchazečům o studium se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově, kde v článku 1 Úvod (preambule) je uvedeno: „Každý člověk má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu (Listina základních práv a svobod ze dne 16. prosince 1992, čl. 26.). V souladu s obecnými právními předpisy i vnitřními předpisy Univerzity Karlovy v Praze (dále jen „UK“) mají studenti a uchazeči o studium se speciálními potřebami totéž právo získat vysokoškolské vzdělání jako jejich kolegové bez speciálních potřeb. Univerzita proto poskytuje každému studentovi a uchazeči o studium se speciálními potřebami takovou podporu nebo úpravy studia a prostředí, jejichž cílem je kompenzace důsledků postižení projevujících se v akademickém životě“. V článku 2: Cíl a principy se píše, že „Cílem UK v oblasti podpory studentů se speciálními potřebami je umožnit všem studentům a uchazečům o studium, bez ohledu na povahu a stupeň jejich postižení, rovný přístup ke studiu a srovnatelné podmínky studia a podpořit jejich celoživotní učení za účelem rozvoje jejich osobnosti, talentu, tvůrčích, intelektuálních i tělesných schopností“.

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

Při zajišťování klíčových služeb pro studenty se sluchovým postižením je vhodné využít metodickou oporu pracovníků, jelikož se těmto studentům věnuje nejvíce – Ústavu jazyků a komunikace neslyšících na FF UK, kteří jsou v této oblasti považováni za odborníky. Jedná se o pracoviště zajišťující výuku studijního oboru Čeština v komunikaci neslyšících.

Hudáková (2014) uvádí, že obor **Čeština v komunikaci neslyšících (ČNES)**, byl založen v roce 1998 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Hudáková uvádí, že v říjnu 1998 do něj nastoupilo prvních 23 studentů (v čtyřleté bakalářské nebo v pětileté magisterské formě – v kombinaci s oborem Český jazyk a literatura, z toho 12 neslyšících nebo nedoslýchavých). Spolu s nimi začal na fakultě pracovat i první neslyšící učitel. Byl to neslyšící několikáté generace, který – rodilý mluvčí – zajišťoval praktickou výuku českého znakového jazyka. V průběhu let se bakalářské studium zkrátilo ze čtyř let na tři, zmizelo pětileté magisterské studium, vzniklo dvouleté navazující studium.

Služby, které obor Čeština v komunikaci neslyšících nabízel, postupně nabyly takového objemu, že v r. 2011 bylo nutno ustanovit jejich koordinátora (a administrátora). V roce 2012 začal obor Čeština v komunikaci neslyšících všechny „služby“, které dosud zajišťoval jen svým studentům a pedagogům, poskytovat neslyšícím a nedoslýchavým studentům celé fakulty.

Zajímavosti z Oboru ČNES

Pro neslyšící a nedoslýchavé studenty Univerzity Karlovy dlouhodobě nabízíme volitelný seminář Kultura a identita Neslyšících a příležitostně kurzy Mezinárodního znakového systému.

Od r. 2012 se pořádají pro širokou akademickou i mimoakademickou veřejnost pravidelně každý pátek (během semestru) přednášky z oblasti tzv. Deaf Studies. Na atraktivitě přednáškám, na které často přicházejí i neslyšící účastníci, dodává i častá osobní nebo „technologemi zprostředkovaná“ přítomnost zahraničních odborníků.

V posledních několika letech se obor více zaměřil také na historické bádání. Od r. 2012 digitalizuje, tituluje a archivuje archivní filmy ze života komunity českých Neslyšících⁴¹. Nejstarší filmy jsou přes 80 let staré a jsme hrdi na to, že můžeme přispět k zachování kulturního dědictví této komunity. Celkově se zde podporuje komunita Neslyšících. Probíhá výzkum českého znakového jazyka aj. (Hudáková, 2014).

⁴¹ Ústav se velice snaží o celkovou podporu Neslyšících, jako jazykové a kulturní menšiny. Je také jediným pracovištěm zabývajícím se lingvistikou znakových jazyků a oborem „Deaf studies“ v České republice. Jeho odborný a pedagogický záběr je velmi široký, zabývá se: vedle lingvistiky také kulturou a historií komunity Neslyšících, výchovou a vzděláváním Neslyšících, psanou češtinou pro Neslyšící aj. (Ústav jazyků a komunikace neslyšících, současnost).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2	B1+B2 na FF ⁴²
2012	18	16	16
2013	12	14	15
2014	17	16	22
2015	22	16	25

Tabulka č. 38: Počet studentů se sluchovým postižením na UK (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením:

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓ (mimo ÚJKN)
C)	Znakovaná čeština	✓ (mimo ÚJKN)
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	✓ (mimo ÚJKN)
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 39: Počet studentů se sluchovým postižením na UK (emailové korespondence s koordinátorkou služeb pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé studenty FF UK, Mgr. Petrou Slánskou Bímovou a s koordinátorkou oddělení: Kancelář pro studenty a zaměstnance se speciálními potřebami na UK, PhDr. Kateřinou Šámalovou, Ph.D.)

- **Tlumočení ZJ:** Ústav zaměstnává vlastní tlumočníky a spolupracuje s několika externisty.
- **Obsahový zápis:** tuto službu poskytují souběžně s tlumočením nebo souběžně s přepisem.⁴³
- **Simultánní vizualizační zápis:** Ústav využívá externisty – většinou přepisovatele z Centra simultánního přepisu České unie neslyšících Praha.⁴⁴
- **Jazyková výuka:** Ústav zajišťuje výuku angličtiny pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé studenty celé Univerzity Karlovy a ve spolupráci s Jazykovým centrem Filozofické fakulty

⁴² Zde je uveden počet studentů se sluchovým postižením (kategorie B1 a B2), z celkového počtu, na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Z toho je jasné, že **nejvíce studentů se sluchovým postižením na Univerzitě Karlově v Praze studuje právě na Filozofické fakultě**. Údaje byly získány prostřednictvím emailové korespondence s Bc. Alicí Rytichovou (správa centralizovaných služeb na UK), dne 23. 4. 2015).

⁴³ Proškolení studenti – většinou spolužáci – během výuky píšou zápis, ten následně zasílají vyučujícímu ke kontrole a případnému doplnění. Definitivní zápis vyučující – dle předchozí dohody – vyvěšuje na Moodle, posílá přímo neslyšícím nebo nedoslýchavým studentům nebo posílá zpět zapisovateli, který zápis přepoše neslyšícím nebo nedoslýchavým spolužákům.

⁴⁴ Jeden student nebo pedagog si může na jednu „akci“ objednat buď tlumočení, nebo přepis. Pokud je však přítomno více studentů nebo pedagogů a někteří požadují tlumočení a někteří přepis, poskytujeme obojí. Pokud není předem písemně dohodnuto jinak, text přepisu se nikam neukládá a nesmí se dále využívat a zpracovávat.

zajišťujeme výuku všech na fakultě vyučovaných jazyků pro všechny studenty se sluchovým postižením fakulty.

- **Technická podpora:** v jedné učebně je naistalována sálová indukční smyčka. Ve dvou pracovnách/učebnách je instalována světelná signalizace kouře a klepání na dveře. Studentům, kteří o to projeví zájem, jsou zakoupeny a dlouhodobě zapůjčeny FM systém Scola, k dispozici je také k dlouhodobé výpůjčce tablety (Hudáková, 2014).

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB)

Obr. 20

Na této univerzitě se nachází **Akademická poradna**, která poskytuje služby uchazečům a studentům se specifickými potřebami na UTB. Možnosti studia osob se specifickými potřebami je doporučeno konzultovat s proděkany pro pedagogickou činnost na jednotlivých fakultách, popř. s referentkami na studijních odděleních (Akademická poradna).

Zatím Univerzita nemá o studentech se specifickými potřebami úplný přehled, ale UTB v současné době už připravuje centrální systém pro studenty a uchazeče se specifickými potřebami, tzn. jakým způsobem se budou evidovat, zohledňovat jejich potřeby a jaké služby jim bude UTB poskytovat (emailové korespondence s referentkou celoživotního vzdělání a Akademické poradny na UTB, Ing. Hanou Záhorovskou, 31. 3. 2015).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	0	0
2013	0	0
2014	0	0
2015	0	0

Tabulka č. 40: Počet studentů se sluchovým postižením na UTB (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	
B)	Artikulační tlumočení	
C)	Znakovaná čeština	
D)	Obsahový zápis	
E)	Simultánní vizualizační zápis	
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	
I)	Technické k. pomůcky	
J)	Skenování/kopírování	

Tabulka č. 41: Počet studentů se sluchovým postižením na UTB (emailové korespondence s, referentkou celoživotního vzdělání a Akademické poradny na UTB, Ing. Hanou Záhorovskou, 31. 3. 2015)

Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO)

Obr. 21

Na této univerzitě působí dvě centra, která jsou rozdělená podle fakult. Prvním je **Slunečnice - centrum pro studenty se specifickými nároky⁴⁵ na Ekonomické fakultě**, které vzniklo v roce 2006, a druhým je **Slunečnice FEI - centrum pro studenty se specifickými nároky působí na Fakultě elektrotechniky a informatiky** (Slunečnice - Centrum pro studenty se specifickými nároky, Slunečnice FEI – Centrum pro studenty se specifickými nároky).

Vše je řešeno na fakultní úrovni. V praxi všechna fakultní pracoviště a kontaktní osoby na dalších fakultách VŠB-TU Ostrava spolupracují a předávají si zkušenosti. Jednotlivé požadavky a potřeby studentů jsou řešeny individuálně, neboť vždy záleží na typu postižení ve vztahu ke zvolenému studijnímu oboru (Emailová korespondence

⁴⁵ V tomto případě je použito označení „speciální nároky“, jelikož tento termín byl uveden na webových stránkách Centra.

9. 3. 2015 s referentkou pro studenty se specifickými nároky na VŠB-TUO Ing. Zuzanou Šporkovou).

Počet studentů se sluchovým postižením

	B1	B2
2012	2	0
2013	2	1
2014	5	1
2015	3	1

Tabulka č. 42: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠB-TUO (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením

A)	Tlumočení ZJ	✓
B)	Artikulační tlumočení	✓
C)	Znakovaná čeština	✓
D)	Obsahový zápis	✓
E)	Simultánní vizualizační zápis	✓
F)	Osobní asistence	
G)	Studijní asistence	✓
H)	Individuální studijní plán	✓
CH)	Individuální výuka	✓
I)	Technické k. pomůcky	✓
J)	Skenování/kopírování	✓

Tabulka č. 43: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠB-TUO (emailové korespondence s, studijní referentkou pro studenty se specifickými nároky na VŠB-TUO, Ing. Zuzanou Šporkovou, 2. 4. 2015)

- **Tlumočení ZJ:** se poskytuje, ale pouze externě.

- **Simultánní vizualizační zápis:** se teď nově zkouší.

4.3 Shrnutí

V České republice je v současnosti 26 veřejných vysokých škol. Šest z nich zatím nemají zavedený podpůrný systém (poskytování podpůrných služeb, které spočívají v modifikaci přijímacího řízení a studia) pro studenty se sluchovým postižením (nemají centrum/středisko a ani nikoho, kdo by tuto oblast měl na starost).

Jsou to školy: Akademie múzických umění v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Vysoká škola polytechnická Jihlava a Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze.

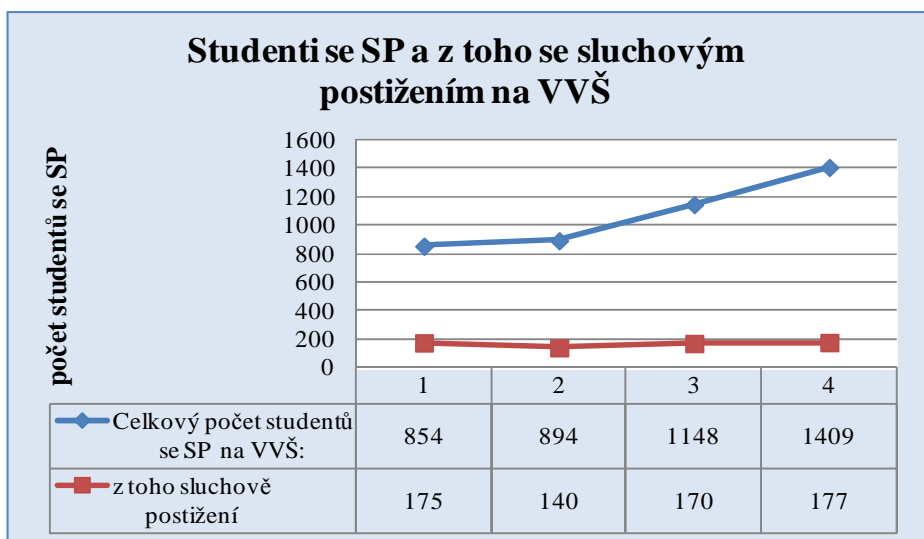
Většina škol (20) situaci řešenou mají a služby poskytují různým způsobem (buď mají zavedený centrální systém – centralizovaný model, nebo tuto oblast zajišťuje více subjektů zároveň – decentralizovaný model) a v různém rozsahu.

Změna přístupu veřejných vysokých škol se odráží i na počtech studentů se sluchovým postižením, kteří se hlásí na veřejné vysoké školy. Na prvních čtyřech místech, co se týče nejvyššího počtu studentů se sluchovým postižením, jsou školy: Masarykova Univerzita, Univerzita Karlova (nejvíce studentů studuje na filozofické fakultě), Univerzita Palackého a Janáčkova akademie múzických umění (viz následující tabulka).

	B1	B2		B1	B2		B1	B2		B1	B2
	MU			UK			UP			JAMU	
2012	40	54	2012	18	16	2012	9	5	2012	3	6
2013	27	30	2013	12	14	2013	9	6	2013	5	12
2014	30	38	2014	17	16	2014	12	13	2014	4	7
2015	32	37	2015	22	16	2015	13	7	2015	3	5

Tabulka č. 44: VVŠ s nejvyšším počtem studentů se sluchovým postižením (MŠMT emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Z čísel (údaje o počtech studentů – viz následující graf) je jasné, že počet uchazečů a studentů, kteří vyžadují a potřebují upravit podmínky pro studium, studentů se specifickými potřebami narůstá. I když počet studentů se sluchovým postižením na VVŠ je relativně pořád stejný a rozdíl zde není tak patrný.

Graf č. 6: Studenti se SP a z toho se sluchovým postižením na VVŠ (MŠMT financování vysokých škol a emailová korespondence, 30. 3. 2015)

Byla zmapována oblast, zajišťující studium na vysoké škole studentům se sluchovým postižením prostřednictvím podpůrných služeb. Mezi podpůrné služby pro studenty se sluchovým postižením jsou řazeny: tlumočnický servis (tlumočení znakového jazyka), vizualizační servis (znakovaná čeština, artikulační tlumočení), zapisovatelský servis (obsahový zápis, vizualizační simultánní zápis), osobní a studijní asistence, individuální studijní plán, individuální výuka a technické kompenzační pomůcky.

Kompletní přehled aktuálního stavu poskytování služeb pro studenty se sluchovým postižením na jednotlivých veřejných vysokých školách viz níže souhrnná tabulka:

Aktuální situace poskytování služeb na VVŠ pro studenty se sluchovým postižením																				
Poskytované služby / VVŠ	ČVUT	JU	MU	SU	TUL	UHK	UJEP	UP	Upa	VŠTE	VŠE	VUT	ZČU	ČZU	JAMU	MENDELU	OU	UK	UTB	VŠB-TUO
Tlumočení ZJ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓		✓	✓		✓
Artikulační tlumočení	✓		✓		✓	✓		✓	✓			✓					✓	✓		✓
Znakovaná čeština	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓		✓
Obsahový zápis	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓		✓
Simultánní v. zápis	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓						✓		✓
Osobní asistence			✓		✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓		✓
Studijní asistence	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓			✓	✓		✓
Individuální s. plán	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
Individuální výuka	✓		✓		✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓		✓
Technické k. p.	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓
Skenování/kopírování	✓		✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓

Tabulka č. 45: Aktuální situace poskytování služeb na VVŠ pro studenty se sluchovým postižením (autorka)

Mezi nejčastěji poskytované služby patří: individuální studijní plán (17 škol), technické kompenzační pomůcky (16 škol) a studijní asistence (15 škol).

Z méně častých služeb je to: tlumočení znakového jazyka (14 škol), obsahový zápis (14 škol), znakovaná čeština (13 škol) a skenování/kopírování (13 škol).

Z nejméně poskytovaných služeb je: artikulační tlumočení (10 škol), simultánní vizualizační zápis (10 škol) a osobní asistence (10 škol).

Na jedné straně je zde veřejná vysoká škola – Mendelova univerzita v Brně, která má zřízeno Poradenské centrum, řešící problematiku studentů (uchazečů o studium) se specifickými potřebami, ale nemá řešenou oblast poskytování služeb studentům se sluchovým postižením (neposkytují žádné uvedené služby).

Na druhé straně jsou mezi veřejnými vysokými školami i školy, na kterých nikdy žádný student se sluchovým postižením nestudoval, přesto deklarují poskytování určitých služeb těmto uchazečům. Jsou to školy: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Existují i školy, které teprve letos (v roce 2015) evidují studenty se sluchovým postižením a již pro ně mají dobře propracovaný systém podpůrných služeb. Jsou to školy: Slezská univerzita v Opavě (poskytuje skoro všechny uvedené služby – 8 z 11) a Technická univerzita v Liberci (poskytuje všechny uvedené služby).

Za zmínku stojí školy, které se snaží o celkovou podporu studentů se sluchovým postižením s dobře propracovaným systémem podpůrných služeb. Jsou to školy: Masarykova univerzita (poskytuje skoro všechny uvedené služby – 10 z 11). Univerzita neposkytuje pouze obsahový zápis. Místo obsahového zápisu může studentovi na vyžádání poskytnout přepis simultánního vizualizačního zápisu ve wordovém dokumentu), Univerzita Hradec Králové (poskytuje všechny uvedené služby), Univerzita Palackého v Olomouci (poskytuje skoro všechny uvedené služby – 10 z 11. Univerzita neposkytuje pouze skenování/kopírování) a Univerzita Karlova v Praze (poskytuje všechny uvedené služby).

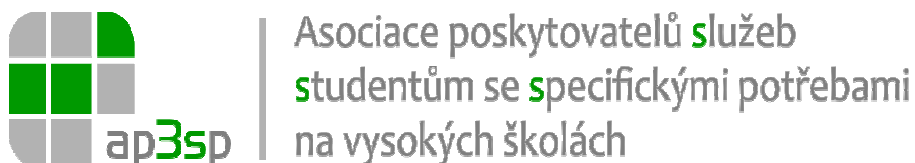
Zajímavostí je, že na Janáčkově akademii múzických umění, kde má obor Výchovná dramatika neslyšících dlouholetou tradici (vznikl v roce 1992), studuje celkem dost studentů se sluchovým postižením (například v roce 2015 zde studovalo celkem 8 z kategorie B1 a B2). Z uvedených služeb jim poskytují pouze tlumočení znakového jazyka jedním tlumočnickem.

Čtyři veřejné vysoké školy mají velmi dobře propracovaný podpůrný systém poskytování služeb, ale disponují relativně malým počtem studentů se sluchovým postižením. Jsou to školy: Univerzita Hradec Králové (poskytuje všechny uvedené služby), Technická

univerzita v Liberci (poskytuje všechny uvedené služby), Univerzita Pradubice (poskytuje všechny uvedené služby kromě skenování/kopírování) a Vysoké učení technické v Brně (poskytuje všechny uvedené služby).

Na dvou univerzitách: Západočeská univerzita v Plzni a Česká zemědělská univerzita v Praze, jsou studenti z kategorie B2, ale není jim poskytnuta služba – tlumočení znakového jazyka. Západočeská univerzita v Plzni (poprvé v roce 2015 zde studuje jeden student z kategorie B2) ze služeb pouze poskytuje: studijní asistenci, individuální studijní plán, technické kompenzační pomůcky). Na České zemědělské univerzitě v Praze (Z kategorie B2 zde studovali v roce 2012 2 studenti, 2013 3 studenti, 2014 3 studenti a v roce 2015 1 student) je jim k dispozici znakovaná čeština, obsahový zápis aj.

5 Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách

Obr. 22

O Asociaci

Na webových stránkách Asociace je uvedeno, že Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách (AP3SP) je zájmové sdružení právnických osob poskytujících praktický servis studentům se specifickými potřebami na českých vysokých školách i ostatním členům české akademické obce.⁴⁶ Tato Asociace sdružuje veřejné vysoké školy zmíněné výše.

Tato asociace byla založena roku 2013 (AP3SP Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách, 2013/2015).

PhDr. Petr Peňáz (ředitel střediska na MU Teiresiás) dodává, že se zde jedná o akademickou obec jako celek. Musí mířit do vzdělávacího procesu jako celku. Musí se věnovat i osobám bez specifických potřeb, aby v tomto prostředí mohly pracovat. Podle svého statusu je Asociace spravována radou, kterou tvoří dvě veřejné vysoké školy: Masarykova univerzita v Brně a České vysoké učení technické v Praze.

Cíl Asociace

Ve stanovách této Asociace je popsáno, že jejím cílem je napomáhat rozvoji a zvyšování kvality profesionálních služeb poskytovaných cílové skupině, dbát na dodržování standardu kvality poskytovaných služeb a podporovat koncept rovného přístupu ke vzdělávání (Stanovy Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách, 2014).

Činnost Asociace

Ve stanovách Asociace se uvádí, že Asociace se snaží napomáhat rozvoji a zvyšování kvality profesionálních služeb poskytovaných studentům se specifickými potřebami na

⁴⁶ „Akademickou obec vysoké školy tvoří akademičtí pracovníci a studenti vysoké školy“ (Zákon č. 111/1998 o vysokých školách, online).

vysokých školách a ostatním členům akademické obce se specifickými potřebami v souladu s platnou legislativou a obecně platnými standardy a snaží se také podporovat koncept rovného přístupu ke vzdělávání.

Vyvíjet výzkumnou, vzdělávací, informační, dokumentační, publikační, poradenskou a expertní činnost související s poskytováním služeb cílové skupině, zejména pak sledovat v národním i mezinárodním kontextu vývoj poznatků a zkušeností na poli poskytování služeb cílové skupině, nejen v oblasti pedagogické či speciálně pedagogické, ale i psychologické, lingvistické, právnícké, infromatické, technologické aj., šířit tyto poznatky a zkušenosti a v návaznosti na ně navrhopvat aktualizace a specifikace metodických dokumentů definujících příslušné standardy (Stanovy Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách, 2014).

PhDr. Petr Peňáz uvádí, že Asociace se nevěnuje primárně službám poradenským, ale servisním službám (praktický servis).

Členové Asociace

Řádnými členy Asociace mohou být veřejné vysoké školy, které poskytují služby studentům se specifickými potřebami. K datu 15. 5. 2015 činí celkový počet členů 10 veřejných vysokých škol (z celkového počtu 26 veřejných vysokých škol v České republice).

- České vysoké učení technické v Praze
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
- Masarykova univerzita
- Ostravská univerzita v Ostravě
- Slezská univerzita v Opavě
- Univerzita Hradec Králové
- Univerzita Karlova v Praze
- Univerzita Palackého v Olomouci
- Univerzita Pardubice
- Vysoké učení technické v Brně

(AP3SP Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách, 2013/2015).

Závěr

Bakalářské práce se zaměřila na problematiku zpřístupňování studia uchazečům a studentům se sluchovým postižením (neslyšícím, nedoslýchavým a ohluchlým) na veřejných vysokých školách v České republice. Tito studenti (uchazeči) potřebují poskytování podpurných služeb, které spočívají v modifikaci přijímacího řízení a studia. Cílem těchto služeb je zajistit jejich plnohodnotnou účast v akademickém životě, plnohodnotnou komunikaci, rovnocenný přístup k informacím a srovnatelné podmínky studia.

V minulosti byla vzdělávací soustava pro osoby se sluchovým postižením velice omezena a neměly stejné možnosti jako ostatní. Pro většinu osob se sluchovým postižením byl vzdělávací proces ukončen vyučením na střední škole.

Situace v dnešní době je bezpochyby lepší a ve srovnání s minulostí jsme udělali velký krok dopředu. Dnešní vzdělávání je pojato jako inkluzivní vzdělávání, tzn. že v dnešní době jsou respektovány individuální potřeby každého jedince. Každý má své specifické potřeby, které jsou naplňovány. Snažíme se respektovat a poskytovat rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny. Neznamená to, že by těmto studentům byly poskytovány úlevy, ale upraví a vytvoří se jim podmínky tak, aby mohli všichni pracovat a studovat stejně.

Práce se ve velké míře opírá o metodický pokyn pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, který poprvé v roce 2012 vydalo MŠMT, a který je každým rokem je aktualizován. Vydání tohoto dokumentu bylo stěžejní, jelikož došlo k nastavení systému (včetně financování) oblasti podpory studentů se specifickými potřebami (pod tento zastřešující termín jsou řazeny i studenti se sluchovým postižením). Veřejné vysoké školy mají díky tomuto dokumentu právo žádat o příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami.

Škola musí podat prohlášení, že má vytvořeny podmínky a splňuje předpoklady k zajišťování studia studentů se specifickými potřebami, zejména: garantuje minimální technické a technologické zázemí a jeho přístupnost studentům se specifickými potřebami, je schopna garantovat poskytování služeb uspokojujících specifické potřeby a nároky studentů se specifickými potřebami, zavazuje se zveřejnit výstupy poskytnutých služeb tam, kde veřejná dostupnost výstupu je součástí minimálního standardu aj.

Výše poskytnuté částky ministerstvem a žádostí veřejných vysokých škol nejsou vždy na 100% vykryty. Pouze v roce 2013 byla výše požadovaných financí naplněna na 100%. V roce 2012, 2014 a 2015 byla výše finančního příspěvku snížena.

Tendence veřejných vysokých škol, které žádají o příspěvek, je taková, že s přibývajícím roky počet škol žádajících o příspěvek i výše příspěvku roste. V roce 2012

žádost o příspěvek podalo celkem 13 veřejných vysokých škol a v roce 2015 veřejných vysokých škol žádajících o příspěvek bylo už 19. Lze se tedy domnívat, že s časem bude přibývat škol, které se budou snažit zpřístupnit vysokoškolské studium i studentům se specifickými potřebami (se sluchovým postižením).

Velkou pomocí a přínosem pro studenty se sluchovým postižením jsou specializovaná pracoviště, jejichž cílem je zpřístupnit jim vysokoškolské studium.

V České republice je v současnosti 26 veřejných vysokých škol. Šest z nich zatím nemají zavedený podpůrný systém pro studenty se sluchovým postižením (nemají centrum/středisko a ani nikoho kdo by tuto oblast měl na starost). Jsou to školy: Akademie múzických umění v Praze. Akademie výtvarných umění v Praze, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Vysoká škola polytechnická Jihlava a Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze.

Mezi nejčastěji poskytované služby patří: individuální studijní plán (17 škol), technické kompenzační pomůcky (16 škol) a studijní asistence (15 škol).

Z méně častých služeb je to: tlumočení znakového jazyka (14 škol), obsahový zápis (14 škol), znakovaná čeština (13 škol) a skenování/kopírování (13 škol).

Z nejméně poskytovaných služeb je: artikulační tlumočení (10 škol), simultánní vizualizační zápis (10 škol) a osobní asistence (10 škol).

Na jedné straně je zde veřejná vysoká škola – Mendelova univerzita v Brně, která má zřízeno Poradenské centrum, řešící problematiku studentů (uchazečů o studium) se specifickými potřebami, ale nemá řešenou oblast poskytování služeb studentům se sluchovým postižením (neposkytují žádné uvedené služby).

Na druhé straně jsou mezi veřejnými vysokými školami i školy, na kterých nikdy žádný student se sluchovým postižením nestudoval, přesto deklarují poskytování určitých služeb těmto uchazečům. Jsou to školy: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Existují i školy, které teprve letos (v roce 2015) evidují studenty se sluchovým postižením a již pro ně mají dobře propracovaný systém podpůrných služeb. Jsou to školy: Slezská univerzita v Opavě (poskytuje skoro všechny uvedené služby – 8 z 11) a Technická univerzita v Liberci (poskytuje všechny uvedené služby).

Za zmínku stojí školy, které se snaží o celkovou podporu studentů se sluchovým postižením s dobře propracovaným systémem podpůrných služeb. Jsou to školy: Masarykova univerzita (poskytuje skoro všechny uvedené služby – 10 z 11). Univerzita neposkytuje pouze obsahový zápis. Místo obsahového zápisu může studentovi na vyžádání poskytnout přepis

simultánního vizualizačnního zápisu ve wordovém dokumentu), Univerzita Hradec Králové (poskytuje všechny uvedené služby), Univerzita Palackého v Olomouci (poskytuje skoro všechny uvedené služby – 10 z 11. Univerzita neposkytuje pouze skenování/kopírování) a Univerzita Karlova v Praze (poskytuje všechny uvedené služby).

Zajímavostí je, že na Janáčkově akademii múzických umění, kde má obor Výchovná dramatika neslyšících dlouholetou tradici (vznikl v roce 1992), studuje celkem dost studentů se sluchovým postižením (například v roce 2015 zde studovalo celkem 8 z kategorie B1 a B2). Z uvedených služeb jim poskytují pouze tlumočení znakového jazyka jedním tlumočnníkem.

Čtyři veřejné vysoké školy mají velmi dobře propracovaný podpůrný systém poskytování služeb, ale disponují relativně malým počtem studentů se sluchovým postižením. Jsou to školy: Univerzita Hradec Králové (poskytuje všechny uvedené služby), Technická univerzita v Liberci (poskytuje všechny uvedené služby), Univerzita Pradubice (poskytuje všechny uvedené služby kromě skenování/kopírování) a Vysoké učení technické v Brně (poskytuje všechny uvedené služby).

Na dvou univerzitách: Západočeská univerzita v Plzni a Česká zemědělská univerzita v Praze, jsou studenti z kategorie B2, ale není jim poskytnuta služba – tlumočení znakového jazyka. Západočeská univerzita v Plzni (poprvé v roce 2015 zde studuje jeden student z kategorie B2) ze služeb pouze poskytuje: studijní asistenci, individuální studijní plán, technické kompenzační pomůcky). Na České zemědělské univerzitě v Praze (Z kategorie B2 zde studovali v roce 2012 dva studenti, 2013 tři studenti, 2014 tři studenti a v roce 2015 jeden student) je jim k dispozici znakovaná čeština, obsahový zápis aj.

Nápomocna by mohla být Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách (AP3SP), která byla založena v roce 2013. Asociace sdružuje veřejné vysoké školy, poskytující podpůrné služby studentům se specifickými potřebami. Cílem je napomáhat rozvoji a zvyšování kvality těchto služeb a podporovat koncept rovného přístupu ke vzdělávání. Členy Asociace je zatím deset veřejných vysokých škol.

Věřím, že tato práce přispěla k lepšímu pochopení popsané problematiky a ukázala zájemcům o studium se sluchovým postižením, jaké mají možnosti. Můžeme se domnívat, že se každým rokem bude zvyšovat nejen míra přístupnosti (veřejných) vysokých škol, ale i kvalita a rozsah podpůrných služeb, tudíž je pravděpodobné, že se bude zvyšovat i počet uchazečů a studentů se sluchovým postižením.

Seznam literatury:

ČEŇKOVÁ, Ivana. *Úvod do teorie tlumočení*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, ©2008, ISBN 978-80-87218-09-9.

DE SAUSSURE, Ferdinand. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha : Academia Praha, 1996.

HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012,ISBN 978-80-262-0084-0.

HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999- . 2 sv., ISBN 80-7216-096-6.

HUDÁKOVÁ, Andrea. *Čeština ve vzdělávání dětí s vadou sluchu*. Praha, 2009. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta filozofická, Ústav českého jazyka a teorie komunikace.

HUDÁKOVÁ, Andrea. *Služby pro student se sluchovým postižením poskytované ÚJKN – článek pro konferenci INSPO – Internet a informační systémy pro osoby se specifickými potřebami*. 15. března 2014, Kongresové centrum Praha. © 2014b BMI sdružení.

HUDÁKOVÁ, Andrea. *Ve světě sluchového postižení: informační a vzdělávací publikace (nejen) pro zdravotnický personál o životě a potřebách neslyšících, nedoslýchavých a ohluchlých lidí a lidí s kochleárním implantátem*. Praha: Středisko rané péče Tamtam, 2005, ISBN 80-86792-27-7.

HÖFEROVÁ, Marta. *Simultánní přepis v ČR: Aktuální situace*. In InfoZpravodaj. FRPSP, 2014, roč. 22, č. 1.

KUCHAŘOVÁ, Lucie. (ed.) *Jazyk neslyšících: Co víme, co nevíme a co bychom měli vědět o českém znakovém jazyce*. Praha : ÚČJTK FF UK, 2005.

LECHTA, Viktor. (ed.) *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, ISBN 978-80-7367-679-7.

PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-579-2.

RŮŽIČKOVÁ, Kamila, SKÁKALOVÁ, Tereza a DLOUHÁ, Jana. *"Seznamte se, prosím": metodický průvodce k organizaci podpory studentů se specifickými potřebami*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, ISBN 978-80-7435-381-9.

SERVUSOVÁ, Jana. *Kontrastivní lingvistika - český jazyk x český znakový jazyk*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, ©2008. 77 s. ISBN 978-80-87218-30-3.

SLÁNSKÁ BÍMOVÁ, Petra a OKROUHLÍKOVÁ, Lenka. *Rysy přirozených jazyků: český znakový jazyk jako přirozený jazyk; Lexikografie: slovníky českého znakového jazyka*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, ©2008. 215 s. ISBN 978-80-87153-91-8.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, Pedagogika. ISBN 978-80-247-1733-3.

STRNADOVÁ, Věra. *Hádej, co říkám, aneb, Odezírání je nejisté umění*. 2., dopl. vyd. Praha: ASNEP, 2001, Helix. ISBN 80-903035-0-1.

VITÁSKOVÁ, Kateřina a kol. *Zefektivnění studia a profesního uplatnění handicapovaných studentů na vysokých školách*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, Účelové publikace. ISBN 80-244-0621-7.

Legislativní dokumenty

Bruselská deklarace o znakových jazycích v evropské unii. [online]. [cit. 23-02-2015]. Dostupné z: <http://www.gong.cz/bruselska-deklarace-o-znakovych-jazycich-v%C2%A0evropske-unii/2011/02/28>.

Evropská Charta regionálních či menšinových jazyků. 1992. [online]. [cit. 23-02-2015]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/textcharter/Charter/Charter2_cs.pdf.

Listina základních práv a svobod. 1993. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. [online]. [cit. 26-02-2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Metodický pokyn č. 1/2012 o podpoře studentů se specifickými potřebami na ČVUT. [online]. [cit. 23-04-2015]. Dostupné z: <http://www.elsa.cvut.cz/media/metodicky-pokyn-cvut.pdf>.

Opatření rektora č. 9/2013 Standardy podpory poskytované studentům a uchazečům o studium se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově. [online]. [cit. 23-04-2015]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-5297.html>.

Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Příloha 3 Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami. [online]. Znění 2012–2015 [cit. 15-02-2015]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1>.

Rektorský výnos č. 15/2013 Podpora uchazečů a studentů se specifickými potřebami na Univerzitě Hradec Králové. [online]. [cit. 23-04-2015]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/Centralni-pracoviste/Poradenske-centrum/Augustin#UHK-Article>.

Směrnice č. 3/2013 Podpora uchazečům a studentům se specifickými vzdělávacími potřebami na Univerzitě Pardubice. [online]. [cit. 22-04-2015]. Dostupné z: <https://dokumenty.upce.cz/Univerzita/smernice/2013/sm-03-2013-uz.pdf>.

Směrnice o studiu osob se specifickými nároky č. 4/03 na Masarykově univerzitě v Brně [online]. [cit. 22-04-2015]. Dostupné z: <http://www.teiresias.muni.cz/smernice.html>.

Stanovy Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách. [online]. [cit. 15-04-2015]. Dostupné z: <http://www.ap3sp.cz/public.php>.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. [online]. [cit. 23-04-2015]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10775/umluva_info_160511.pdf.

Všeobecná deklaráce lidských práv. 1948. [online]. [cit. 26-02-2015]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>.

Zákon o znakové řeči a o změně dalších zákonů. 1998. Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů. [online]. [cit. 26-02-2015]. Dostupné z: http://cs.wikisource.org/wiki/Zákon_o_znakové_řeči_a_o_změně_dalších_zákonů.

Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. 2008. Zákon č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. [online]. [cit. 26-02-2015]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb08423&cd=76&typ=r>.

Zákon o vysokých školách. 1998. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdější předpisů. [online]. [cit. 26-02-2015]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>.

Zákon o základní úpravě jednotného školství (školský zákon). 1948. Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství. In: Sbírka zákonů.

Internetové zdroje

Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách (AP3SP). [online]. [cit. 10-03-2015]. Dostupné z: <http://www.ap3sp.cz/>.

Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící [online], © 2003-2012 [cit. 10-03-2015]. Dostupné z: <http://www.cztn.cz/>

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [online], © 2010-2015 [cit. 10-03-2015]. Dostupné z: <http://www.cktzj.com/>.

Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU). *Institut vzdělávání a poradenství*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.ivp.czu.cz/cs/?r=2904&i=2546>.

České vysoké učení technické v Praze (ČVUT). *ELSA – Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.elsa.cvut.cz/>.

European Union of the Deaf. In: Facebook [online]. [cit. 20-02-2015]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pages/European-Union-of-the-Deaf/159148370818462?ref=ts&fref=ts>.

HORVÁTHOVÁ, *Technické kompenzační pomůcky pro děti se sluchovým postižením*. [online]. Publikováno: 3. 12. 2012, aktualizováno: 26. 5. 2014 [cit. 15-03-2015]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/deti-se-sluhovym-postizenim/technicke-kompenzacni-pomucky-pro-deti-se-sluhovym-postizenim.shtml#pomucky-pro-kompenzacni>.

HUDÁKOVÁ, Andrea. *Neslyšící a právo na vzdělání I. Slyšet je snad právo? Díl 12*. [online]. 2014a [cit. 20-03-2015]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/1130-neslysici-a-pravo-na-vzdelani-i>

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU). *Centrum podpory studentů se specifickými potřebami*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.jcu.cz/student/centrum-ssp>.

MACUROVÁ, Alena. *Poznáváme český znakový jazyk 1*. In Speciální pedagogika, [online]. 2001 [cit. 07-01-2015], roč. 11, č. 2. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/8-poznavame-cesky-znakovy-jazyk-i>.

Masarykova univerzita (MU). *Teiresiás – Středisko pro pomoc studentů se specifickými nároky*. [online]. [cit. 2015-07-01]. Dostupné z: <http://teiresias.muni.cz/cz/>.

Masarykova univerzita (MU), *Propagační materiály – Obecný informační leták Studium s handicapem*. [online]. [cit. 22-04-2015]. Dostupné z: <http://www.teiresias.muni.cz/ke-stazeni/propagacni-materialy>.

Masarykova univerzita (MU). *Teiresiás – Středisko pro pomoc studentů se specifickými nároky. Kdo byl Teiresiás*. [online]. [cit. 20-03-2015]. Dostupné z: <http://teiresias.muni.cz/cz/cim-je-stredisko-teiresias/kdo-byl-teiresias>.

Mendelova univerzita (MENDELU). *Poradenské centrum ICV MENDELU*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://icv.mendelu.cz/poradenske-centrum/25462-studenti-se-specifickymi-potrebami>.

Ostravská univerzita v Ostravě (OU). *Pyramida – centrum podpory studentům se specifickými potřebami*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://pyramida.osu.cz/>.

Přehled vysokých škol (veřejné, soukromé, státní). In MŠMT. [online], 2012/2013). [cit. 24-02-2015]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol>.

RYTYCHOVÁ, A., RAKUŠANOVÁ, L. *A Guide to Support Provided to Students with Special Needs at Charles University in Prague*. [online]. 2010 [cit. 26-02-2015]. Dostupné z: <http://cuni.cz/UK-1684-version1-guide2support.pdf>.

Slezská univerzita v Opavě (SU). *Akademická poradna*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.slu.cz/slu/cz/poradenska-centra/akademicka-poradna/poradenstvi-pro-studenty-se-specifickymi-potrebami>.

Televizní klub neslyšících. *Výchovná dramatika neslyšících* 27. 7. 2010 [online], In Česká televize. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096066178-televizni-klub-neslysicich/210562221800006/video/>

Technická univerzita v Liberci (TUL). *Akademická poradna a centrum podpory*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://apc.tul.cz/>.

Univerzita Hradec Králové (UHK). *Augustin – Středisko podpory pro studenty se specifickými potřebami- Informační brožura o středisku Augustin*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/Centralni-pracoviste/Poradenske-centrum/Augustin>.

Univerzita Jana Amose Komenského Praha (UJAK). *Akademické poradenské centrum UJAK – Centrum podpory pro studenty se speciálními potřebami*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.ujak.cz/studium/pro-zajemce-o-studium/akademicke-poradenske-centrum-ujak/>

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP). *Univerzita bez bariér*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://bezbarier.ujep.cz/>.

Univerzita Karlova v Praze (UK). *Studenti se speciálními potřebami*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-60.html>.

Univerzita Karlova v Praze (UK). *Ústav jazyků a komunikace neslyšících, současnost*. [online]. [cit. 07-05-2015]. Dostupné z: <http://ujkn.ff.cuni.cz/ustav/soucasnost>.

Univerzita Palackého v Olomouci (UP). *Centrum podpory studentů se specifickými potřebami*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://cph.upol.cz/>.

Univerzita Pardubie (Upa). *Akademická poradna APUPA*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://projekty.upce.cz/handicapy/apupa.html>.

Univerzita Pardubie (Upa). *Univerzita Pardubice a kampus bez bariér*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://projekty.upce.cz/handicapy/projekt.html>.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB). *Akademická poradna*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.utb.cz/chci-studovat/zarizeni-pro-studenty-se-specifickymi-potrebami?highlightWords=poradneské+centrum+pro+studenty+specifickými+potřebami>.

Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO), ekonomická fakulta. *Slunečnice – Centrum pro studenty se specifickými nároky*. [online]. [cit. 08-01-2015]. Dostupné z: <http://slunecnice-ekf.vsb.cz/>.

Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO), fakulta elektrotechnity a informatiky. *Slunečnice FEI – Centrum pro studenty se specifickými nároky*. [online]. [cit. 08-01-2015]. Dostupné z: <http://slunecnice-fei.vsb.cz/>.

Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE). *Středisko handicapovaných studentů*. [online]. [cit. 08-01-2015]. Dostupné z: <http://shs.vse.cz/shs/>.

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE). *Informačně poradenské centrum*. [online]. [cit. 08-01-2015]. Dostupné z: <http://www.vstecb.cz/Informacne-poradenske-centrum-840.htm>.

Vysoké učení technické v Brně (VUT). *Poradenské centrum Přes bloky*. [online]. [cit. 08-01-2015]. Dostupné z: <http://www.presbloky.cz/>.

Západočeská univerzita v Plzni (ZČU). *Informační a poradenské centrum*. [online]. [cit. 07-01-2015]. Dostupné z: <http://www.zcu.cz/pracoviste/ipc/poradenstvi-pro-studenty-se-specialnimi-potrebami/>.

Seznam grafů

Graf č. 1: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2012. Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1> (údaje získané z tabulky ukazatel F – podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami, graf vytvořila autorka)

Graf č. 2: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2013. Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1> (údaje získané z tabulky ukazatel F – podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami, graf vytvořila autorka)

Graf č. 3: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2014. Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1> (údaje získané z tabulky ukazatel F – podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami, graf vytvořila autorka)

Graf č. 4: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami v roce 2015. Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1> (údaje získané z tabulky ukazatel F – podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami, graf vytvořila autorka)

Graf č. 5: Podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami od roku 2012 do 2015. Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1> (údaje získané z tabulky ukazatel F – podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami, graf vytvořila autorka)

Graf č. 6: Studenti se SP a z toho se sluchovým postižením na VVŠ. Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1> (údaje získané z tabulky ukazatel F – podpora financování zvýšených nákladů souvisejících se studiem studentů se specifickými potřebami a prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Logo České vysoké učení technické v Praze (ČVUT). Zdroj: <http://www.ap3sp.cz/workgroups.php?workgroup=33>

Obrázek č. 2: Logo Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 3: Logo Msarykova univerzita (MU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 4: Logo Slezská univerzita v Opavě (SU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 5: : Logo Technická univerzita v Liberci (TUL). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 6: Logo Univerzita Hradec Králové (UHK). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 7: Logo Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 8: Logo Univerzita Palackého v Olomouci (UP). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 9: Logo Univerzita Pardubice (UPa). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 10: Logo Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 11: Logo Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 12: Logo Vysoké učení technické v Brně (VUT). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 13: Logo Západočeská univerzita v Plzni (ZČU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 14: Logo Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 15: Logo Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 16: Logo Mendelova univerzita v Brně (MENDELU). Zdroj: http://ipm.af.mendelu.cz/en/fakulta/informace_o_fakulte/prezentace_fakulty/loga_af_a_mendelu

Obrázek č. 17: Logo Ostravská univerzita v Ostravě (OU). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 18: Logo Univerzita Karlova v Praze (UK). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 19: Schéma podpůrných služeb pro studenty se speciálními potřebami na UK. Zdroj: <http://www.cuni.cz/UK-3920.html>

Obrázek č. 20: Logo Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 21: Logo Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO). Zdroj: <http://www.expressprint.cz/blog/promocni-oznameni-loga-univerzit-ke-stazeni>

Obrázek č. 22: Logo Asociace poskytovatelů služeb studentům se specifickými potřebami na vysokých školách. Zdroj: <http://www.ap3sp.cz/workgroups.php?workgroup=33>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Osoby se sluchovým postižením. Zdroj: HUDÁKOVÁ, Andrea. Ve světě sluchového postižení: informační a vzdělávací publikace (nejen) pro zdravotnický personál o životě a potřebách neslyšících, nedoslýchavých a ohluchlých lidí a lidí s kochleárním implantátem. Praha: Středisko rané péče Tamtam, 2005, s. 13. ISBN 80-86792-27-7.

Tabulka č. 2: Předpokládané preference služeb neslyšících (B2) a ohluchlých/nedoslýchavých (B1) studentů během studia na vysoké škole. Zdroj: Vytvořila autorka.

Tabulka č. 3: Kvantifikace zvýšené nákladovosti na studia SSP pro jednotlivé typy postižení. Zdroj: <http://www.msmt.cz/file/18715>.

Tabulka č. 4: Počet studentů se sluchovým postižením na ČVUT. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 5: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na ČVUT. Zdroj: emailové korespondence, s vedoucí Střediska pro podporu studentů se specifickými potřebami ČVUT – Elsa, Mgr. Barborou Čalkovskou, 2. 4. 2015.

Tabulka č. 6: Počet studentů se sluchovým postižením na JU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 7: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na JU. Zdroj: emailové korespondence ,s vedoucím centra podpory studentů se specifickými potřebami na JU, Mgr. Zdeňkem Touškem, 24. 3. 2015.

Tabulka č. 8: Počet studentů se sluchovým postižením na MU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 9: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na MU. Zdroj: emailové korespondence s manažerem vnějších vztahů na MU Mgr. Viktorem Pioreckým, 30. 3.2015.

Tabulka č. 10: Počet studentů se sluchovým postižením na SU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 11: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na SU. Zdroj: emailové korespondence, s vedoucím Akademické poradny na SU, Mgr. Petrem Ryplem, 26. 3. 2015.

Tabulka č. 12: Počet studentů se sluchovým postižením na TUL. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 13: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na TUL. Zdroj: emailové korespondence s, vedoucí Akademické poradny a centra podpory na TUL, Mgr. Ivetou Pospíšilovou, 2. 4 2015.

Tabulka č. 14: Počet studentů se sluchovým postižením na UHK. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 15: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na UHK. Zdroj: emailové korespondence s, koordinátorkou služeb/referentkou střediska podpory pro studenty se specifickými potřebami Augustin, Bc. Janou Maissnerovou, 23. 3. 2015.

Tabulka č. 16: Počet studentů se sluchovým postižením na UJEP. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 17: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na UJEP. Zdroj: emailové korespondence s, odborným pracovníkem centra podpory pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami, Bc. Kateřinou Mašínovou, 23. 3. 2015.

Tabulka č. 18: Počet studentů se sluchovým postižením na UP. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 19: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na UP. Zdroj: emailové korespondence s, kontaktní osobou v Centru podpory studentů se specifickými potřebami na UP, Mgr. Lucíí Pastierikovou, Ph.D., 24.3. 2015.

Tabulka č. 20: Počet studentů se sluchovým postižením na UPa. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 21: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na UPa. Zdroj: emailové korespondence s, vedoucí Akademické poradny Univerzity Pardubice, PaedDr. Zdenkou Šándorovou, Ph.D., 1. 4. 2015.

Tabulka č. 22: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠTE. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 23: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na VŠTE. Zdroj: telefonní hovor do Informačního poradenského centra na VŠTE, 1. 4. 2015.

Tabulka č. 24: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠE. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 25: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na VŠE. Zdroj: emailové korespondence s, Ředitelem Střediska handicapovaných studentů při VŠE, Martinem Ctiborem, 26. 3. 2015.

Tabulka č. 26: Počet studentů se sluchovým postižením na VUT. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 27: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na VUT. Zdroj: emailové korespondence s, vedoucí poradenského centra Přes Bloky, Mgr. Nadou Botkovou, 23. 3. 2015.

Tabulka č. 28: Počet studentů se sluchovým postižením na ZČU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 29: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na ZČU. Zdroj: emailové korespondence s, Vedoucí Informačního a poradenského centra na ZČU, Bc. Pavlou Hrabáčkovou, 2. 4. 2015.

Tabulka č. 30: Počet studentů se sluchovým postižením na ČZU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 31: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na ČZU. Zdroj: emailové korespondence s, vedoucí Poradenského centra podpory studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na ČZU v Praze, Prof. PhDr. Beatou Krahulcovou, Ph.D., 23. 3. 2015.

Tabulka č. 32: Počet studentů se sluchovým postižením na JAMU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 33: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na JAMU. Zdroj: emailové korespondence s, vedoucí ateliéru výchovné dramatiky neslyšících, prof. Zojou Mikotovou, 29. 3. 2015.

Tabulka č. 34: Počet studentů se sluchovým postižením na MENDELU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 35: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na MENDELU. Zdroj: emailové korespondence s, vedoucí Poradenského centra ICV MENDELU, Mgr. Alenou Krejčí, 23. 3. 2015.

Tabulka č. 36: Počet studentů se sluchovým postižením na OU. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 37: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na OU. Zdroj: emailové korespondence s, referentem centra podpory studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na OU - Pyramida, Petrem Figalou, 4. 4. 2015.

Tabulka č. 38: Počet studentů se sluchovým postižením na UK. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 39: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na UK. Zdroj: emailové korespondence s koordinátorkou služeb pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé studenty FF UK, Mgr. Petrou Slánskou Bímovou. A s koordinátorkou oddělení - Kancelář pro studenty a zaměstnance se speciálními potřebami na UK, PhDr. Kateřinou Šámalovou, Ph.D.

Tabulka č. 40: Počet studentů se sluchovým postižením na UTB. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 41: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na UTB. Zdroj: emailové korespondence s, referentkou celoživotního vzdělání a Akademické poradny na UTB, Ing. Hanou Záhorovskou, 31. 3. 2015.

Tabulka č. 42: Počet studentů se sluchovým postižením na VŠB-TUO. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 43: Nabídka služeb pro studenty se sluchovým postižením na VŠB-TUO. Zdroj: emailové korespondence s, studijní referentkou pro studenty se specifickými nároky na VŠB-TUO, Ing. Zuzanou Šporkovou, 2. 4. 2015.

Tabulka č. 44: VVŠ s nejvyšším počtem studentů se sluchovým postižením. Zdroj: Údaje poskytnuty prostřednictvím emailové korespondence s Ing. Petrem Valáškem – MŠMT oddělení podpory VŠ, 30. 3. 2015.

Tabulka č. 45: Aktuální situace poskytování služeb na VVŠ pro studenty se sluchovým postižením. Zdroj: vytvořila autorka.

Přílohy

1. Emailová korespondence s veřejnými vysokými školami, neposkytujícími služby studentům se specifickými potřebami

V České republice je v současnosti celkem 6 veřejných vysokých škol, které zatím neposkytují podpůrné služby studentům se specifickými potřebami. Zatím nemají žádné centrum/středisko a ani pracovníka, který by měl na starosti oblast poskytování služeb studentům se specifickými potřebami.

Pro ověření informací z webových stránek škol byla využita emailová korespondence. **Průvodní email** rozeslaný veřejným vysokým školám, zmíněných viz níže, dne 28. 2. 2015:

Dobrý den,

dovolte mi se Vám nejprve představit. Jmenuji se Kristýna Podeszwová a nyní jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru: Čeština v komunikaci neslyšících na FF UK. Nyní zpracovávám bakalářskou práci na téma: Služby pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé studenty na vysokých školách v České republice. Vzhledem k tématu této práce bych potřebovala zmapovat rozsah služeb poskytovaných studentům se sluchovým postižením na jednotlivých vysokých školách.

Byla bych Vám moc vděčná, kdyby jste mi mohli zodpovědět, zda u vás na vysoké škole máte nějaké centrum pro poskytování služeb studentům se specifickými potřebami nebo kontaktní osobu, která má tyto věci na starosti? Ať už jsou to neslyšící nebo nevidomí aj. (Prohledávala jsem vaše stránky a na nic jsem tam nemohla najít). Studoval u vás někdy student se specifickými potřebami nebo jste se s tím nikdy neseťkali?

Moc Vám předem děkuji a uvědomuji si, že Vám přidělávám práci,

S pozdravem

Kristýna Podeszwová

1.1 Akademie múzických umění v Praze

Email ze dne 4. 3. 2015:

Dobrý den,

AMU takovým centrem či pověřenou osobou bohužel nedisponuje, konkrétní situaci řeší s jednotlivými studenty fakulty.

S pozdravem,
Mgr. Lucie Valentinová
Oddělení pro vědu, výzkum a projekty
Akademie múzických umění v Praze
Malostranské náměstí 12
118 00 - Praha 1
tel.: 234244517

1.2 Akademie výtvarných umění v Praze

Email ze dne 6. 3. 2015:

Dobry den,
Bohužel AVU nemá s podobnými studenty zatím zkušenost, tudíž tu nemáme ani podobne centrum.

S díky za zájem a pozdravem
Blanka Čermáková
Oddělení komunikace s veřejností
Akademie výtvarných umění v Praze
U Akademie 4
170 22 Praha 7
www.avu.cz
tel. 220 408 224
mob. 739 517 758
blanka.cermakova@avu.cz

1.3 Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

První email ze dne 2. 3. 2015:

Dobrý den,
odpovídám na Váš dotaz. Máme spíše osobu, která se zabývá psychologickou pomocí pro studenty (najdete na našich stránkách Studium, informace pro studenty, informační a poradenské centrum).

Z pozice studijní referentky nevím o tom, že by u nás na univerzitě studovali studenti s postižením co uvádíte.

Více informací by Vám podala proděkanka pro vzdělávání paní doktorka Dobšíková dobsikovar@vfu.cz.

S pozdravem

MVDr. Stanislava Žabská

Druhý email ze dne 13. 3. 2015:

Dobrý den,

reaguji na Váš mail ze dne 2. března ohledně studia, resp. poskytování služeb studentům se specifickými potřebami, a posílám oficiální vyjádření VFU, uvedené ve výroční zprávě VFU Brno za rok 2013 (výroční zpráva VFU Brno za rok 2014 dosud není vydaná, i když stav je stejný).

Bohužel, za Vás dotaz nemám pravděpodobně zcela uspokojivou odpověď. Stav věci vyplývá z vysoké náročnosti studia a vykonávaného povolání.

V případě dotazů mě kontaktujte.

S pozdravem,

dr. Dobšíková

proděkanka pro vzdělávání FVHE VFU Brno

Ke studiu veterinárních oborů a oboru farmacie je vyžadována odpovídající zdravotní způsobilost studentů, zejména s ohledem na bezpečnost práce při praktické výuce, ale také s ohledem na způsobilost vykonávat povolání po absolvování studia, která vyžaduje plné schopnosti smyslové i pohybové. Proto u uchazečů o studium na veterinárních fakultách VFU Brno bylo v roce 2013 požadováno doporučení lékaře pro studium.

Obory Veterinární lékařství, Veterinární hygiena a ekologie a obor Farmacie patří mezi regulovaná povolání, která lze vykonávat pouze po absolvování příslušného studijního programu, který zahrnuje stanovené předměty s odpovídající kvalitou výuky a prokazatelnou schopností tvůrčího uplatnění získaných poznatků a zkušeností. Pro získání veterinárního vzdělání je nezbytné absolvovat úplný rozsah studijního programu v oboru Veterinární

lékařství a Veterinární hygiena a ekologie a jeho ukončení státní rigorózní zkouškou. Je proto velmi obtížné umožnit studium úplného rozsahu studijního programu studentům od určité úrovně zdravotního postižení. Studium v mnoha předmětech vyžaduje dobré schopnosti zejména zrakové, sluchové, čichové, hmatové a také dobré schopnosti pohybové. Žádosti o studium jsou proto posuzovány individuálně, a to ve spolupráci s lékařem a zejména s ohledem na jeho vyjádření o způsobilosti ke studiu, které musí uchazeč doložit již spolu s přihláškou ke studiu. V roce 2013 a 2014 nebylo zvláštní studium pro handicapované uchazeče realizováno. Také pro výkon povolání farmaceuta předepisuje zákon zdravotní způsobilost.

S ohledem na možný vývoj v univerzitním vzdělávání směrem k zdravotně handicapovaným studentům jsou nové prostory a posluchárny budovány jako bezbariérové. Také nové obory otevírané na univerzitě, které nejsou řazeny mezi regulovaná povolání, otevírají možnosti pro vzdělávání studentů se specifickými potřebami. Jedná se o obor Bezpečnost a kvalita potravin v bakalářském a navazujícím magisterském studijním programu a bakalářský obor Ochrana zvířat a welfare. Na tyto obory se nepožaduje v rámci přihlášky potvrzení zdravotní způsobilosti. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno se tak může stát v budoucnu univerzitou, na níž budou moci být vzdělávání studenti se specifickými potřebami.

1.4 Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Email ze dne 2. 3. 2015:

Dobrý den,

na VŠCHT Praha zatím nevznikla nutnost takové centrum zřizovat. Vzhledem k velkému podílu laboratorní výuky je pro studenty se specifickými potřebami studium na VŠCHT velmi náročné. Pokud se takový student na VŠCHT přihlásí, je jeho studium řešeno individuálně s proděkanem pro pedagogiku příslušné fakulty. Případné asistenční služby pak zabezpečují studenti z řad jeho kolegů nebo také rodinní příslušníci.

Zdravím
Ludmila Šmídová

1.5 Vysoká škola polytechnická Jihlava

Email ze dne 5. 3. 2015:

Dobrý den,

za deset let činnosti naší školy jsme zde neměli žádného studenta se specifickými potřebami.

Příjemný den.

Věra Dvořáková studijní oddělení

Vysoká škola polytechnická Jihlava Tolstého 16

586 01 Jihlava tel. 567 141 181 e-mail: vera.dvorakova@vspj.cz www.vspj.cz

1.6 Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

Email ze dne 4. 3. 2015:

Dobrý den paní Podeszowová,

je mi to líto, žádné centrum na VŠUP neexistuje a to především s ohledem na to, že jsme poměrně malá škola a zřízení podobného centra by pro nás bylo náročné v mnoha směrech.

Právě ale velikost (nebo spíš malost – ve smyslu počtu studentů) naší školy umožňuje nám zaměstnancům přistupovat ke všem studentům individuálně a s ohledem na jejich potřeby. To se pochopitelně netýká pouze zaměstnanců, ale i pedagogů i ostatních studentů.

Doufám, že Vám taková odpověď stačí, pokud byste měla další dotazy, můžete se na mě obrátit.

S přátelským pozdravem

Klára Hüttllová

vedoucí studijního oddělení / Head of Student Office

Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze / Academy of Arts, Architecture and Design in Prague

náměstí Jana Palacha 80, 116 93 Praha 1

www.vsup.cz